

מתוך הקדמת המחבר: ועיניכם תראינה בנים בני כשתילי זתים סביב לשלחנם,
חכמים ונבונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם

גליון

זרע שמשון המבואר

מגילת אסתר

אותיות כ · כא

דרוש מתוך הספר המסוגל 'זרע שמשון' שחברו הגאון המקובל

האלוקי חסידא קדישא רבנו **שמשון חיים ב"ר**

נחמן מיכאל נחמני זלה"ה

מה"ס 'זרע שמשון' ו'תולדות שמשון'

שחי לפני כ-300 שנה בתקופת האור החיים' ומקום קברו לא נודע

והבטיח שהלומד בחידושויו וספריו יזכה לישועות בבני חיי ומזוני

נלב"ע ו' אלול תקל"ט

דרוש מנוקד ומבואר בתוספת ציונים והארות

זו"ל על ידי מוסדות זרע שמשון

שע"י האיגוד העולמי להפצת תורת זרע שמשון

**יו"ל ע"י האיגוד העולמי
להפצת תורת
"זרע שמשון"**

לקבלת הגיון נא לשלוח למייל:
zera277@gmail.com

ארה"ב
הרב מנחם בנימין פאשקס
ZERA SHIMSHON
C/O B PASKESZ 1645 48 ST
BROOKLYN NY 11204
347-496-5657
mbpaskesz@gmail.com

ארה"ק
הרב ישראל זילברברג
05271-66450

ניתן לשלוח תרומות והנצחות
לזכות ולע"ג ולקחת חלק בהוצאות
והפצת הגיונות והספרים.

ניתן להפקיד בבנק מרבנטיל (17) סניף 635
מספר השבון 71713028 ע"ש זרע שמשון,
כמו כן ניתן לתרום בכרטיס אשראי

וזכות הצדיק ודביו תורתו הקדושים יגן מכל
צרה וצוקה, וישפיע על הלומדים ועל המסייעים
בני חיי ומוזני ועל טוב סלה
כהבטחתי
בהקדמת ספריו.

לשוחפת של ברכה בכל ית

**מוקד
זרע שמשון**

ארץ ישראל
02-80-80-500

ארה"ב
347-496-5657

הוצאת והפצת קונטרס
'זרע שמשון העבואר'
נתרם
לזכות והצלחת

**דניאל אורי
בן רגינה מלכה**

שיראה הצלחה וברכה
בלי גבול ובלי עדה בעסקי
בכל העולם
וייתקיים בו הפסוק
"ופרצת יעה וקדצה"
צפונה ונגבה"

הוצאת והפצת קונטרס
'זרע שמשון העבואר'
נתרם
לזכות והצלחת

**אהרן
בן גיטל בילא**
ובל משפחתו
ובל הנלוים אליו

לשפע ברכה
והצלחה גדולה
וסייעתא דשמיא
בכל עכל כל

ב

הַיְהוּדִים אֶת אֲשֶׁר הִחְלֹו לַעֲשׂוֹת, וְקָרִינוּ
 הַכִּי נָמִי וְקָבֵל בְּלִשׁוֹן יְחִיד.
 וּמִלְבָּד מַה שֶּׁפָּתַכְנוּ לְמַעַלָּה (אות יד),
 וְיִבֵּן בְּמֵאֵי דְאֲמָרִינוּ בְּפֶרֶק

פסוק ימי
 הפורים
 האלה

קִימוֹ וְקָבֵלוּ הַיְהוּדִים וְכו' (אסתר ט, כז).
 יֵשׁ לְדַקְדָּק, לְמַה פְּתִיב וְקָבֵל
 הַיְהוּדִים בְּלִשׁוֹן יְחִיד, וּמִכָּל שֶׁבֶן בְּקִרְא
 דְּלַעִיל בְּסִמּוּךְ (פסוק כג) דְּכַתִּיב וְקָבֵל

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאָר

ב

קבלת מצוות הפורים נכתבה בלשון יחיד, שבה היו כולם שוים, ולא בקיומם

וְקָבֵל הַיְהוּדִים אֶת אֲשֶׁר הִחְלֹו לַעֲשׂוֹת -
 הַיְהוּדִים¹ קִיבְלוּ עֲלֵיהֶם לְדוֹרוֹת, לַעֲשׂוֹת אֶת
 יְמֵי הַפּוּרִים כְּפִי שֶׁהִתְחִילוּ לַעֲשׂוֹתָם בְּשֵׁנָה
 הַרְאֻשׁוֹנָה, וְקָרִינוּ הַכִּי נָמִי - וּבִפְסוּק זֶה גַם
 ה'קרי' הוא וְקָבֵל בְּלִשׁוֹן יְחִיד, שֶׁלֹּא
 כִּהִפְסוּק 'קִימוֹ וְקָבֵלוּ' (פסוק כז), שֶׁהִקְרִי הוּא
 בְּלִשׁוֹן רַבִּים, וְרַק הַכְּתִיב הוּא בְּלִשׁוֹן יְחִיד,
 וּבִפְסוּק זֶה בְּיוֹתֵר יֵשׁ לְהַבִּין מְדוּעַ הַכֹּל
 בְּלִשׁוֹן יְחִיד.²

משמעות 'כל' מתקיימת גם ברוב מדין 'רובו ככולו'

וּמִלְבָּד מַה שֶּׁפָּתַכְנוּ לְתַרְץ אֶת זֶה לְמַעַלָּה
 (אות יד), וְיִבֵּן הַדְּבַר בְּתִירוּץ נוּסֵף, בְּהַקְדָּם
 מֵאֵי דְאֲמָרִינוּ בְּגִמְרָא בְּפֶרֶק קַמָּא דְּהַדְרִיּוֹת

דקדוק בלשון הכתוב 'וקבל היהודים' בלשון יחיד
 נאמר בפסוק (אסתר ט, כז) ^א 'קִימוֹ וְקָבֵלוּ
 הַיְהוּדִים וְכו' - כֹּל יִשְׂרָאֵל קִיבְלוּ עַל עֲצָמָם
 לְנַהוּג אֶת יְמֵי הַפּוּרִים כִּהְלַכְתֶּם. הִנֵּה
 ה'כתיב' הוא וְקָבֵל בְּלִשׁוֹן יְחִיד, וְרַק ה'קרי'
 הוּא וְקָבֵלוּ בְּלִשׁוֹן רַבִּים^ב. וְיֵשׁ לְדַקְדָּק,
 לְמַה פְּתִיב וְקָבֵל הַיְהוּדִים בְּלִשׁוֹן יְחִיד,
 שֶׁלְכַאוּרָה הִיָּה צְרִיךְ שֶׁגַם הַכְּתִיב יִהְיֶה
 וְקָבֵלוּ בְּלִשׁוֹן רַבִּים כְּמוֹ ה'קרי', שֶׁהִרִי כֹל
 הַיְהוּדִים קִיבְלוּ עֲלֵיהֶם לַעֲשׂוֹת אֶת יְמֵי
 הַפּוּרִים, וּכְכַתּוּב 'קִימוֹ' בְּלִשׁוֹן רַבִּים^ג.

וּמִכָּל שֶׁבֶן - יֵשׁ לְדַקְדָּק כֵּן בְּיוֹתֵר, בְּקִרְא
 - בִּפְסוּק דְּלַעִיל בְּסִמּוּךְ (פסוק כג)^ד דְּכַתִּיב

ציונים ומקורות

א. אסתר, מה כתיב שם 'קִימוֹ וְקָבֵלוּ הַיְהוּדִים עֲלֵיהֶם
 וְעַל זֵרַעם'. וּמִנֵּן שֶׁהַסְּכִים הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 עֲמַהֶם, דְּכַתִּיב וְקָבֵל הַיְהוּדִים, קִיבֵל רַבֵּן שֶׁל
 הַיְהוּדִים. וְרֵאָה עוֹד בְּזוּהַר (פּרֻשַׁת כִּי תִשָּׂא קֶצֶא, ב)
 וז"ל, דְּהַכִּי תִנְיֵן, דְּבַהֲהִיא שַׁעְתָּא דְּנַחֲתִית מִשָּׁה
 וְקָבֵל אֲוֵרִייתָא בְּלַחְדוּדֵי כִּלְלָא דְּכֹל יִשְׂרָאֵל וְאִיהוּ
 קָבֵל אֲוֵרִייתָא בְּעֵלְמָא וְאִפִּילוּ מִגַּלְתָּא אֲסַתֵּר, דְּכַתִּיב
 וְקָבֵל הַיְהוּדִים, וְקָבֵלוּ הַיְהוּדִים מִכְּעֵי לִיָּה, מֵאֵי
 וְקָבֵל, אֵלֵּא דָּא מִשָּׁה דֵּאִיהוּ הַיְהוּדִים כִּלְלָא
 דִּיהוּדָאֵי. וְרֵאָה עוֹד, מַה שֶּׁכַּתְּבָה בְּמִנְחַת שֵׁי (אסתר
 ט, כז). ד. לִשׁוֹן הַפְּסוּק וְקָבֵל הַיְהוּדִים אֶת
 אֲשֶׁר הִחְלֹו לַעֲשׂוֹת וְאֶת אֲשֶׁר פְּתִיב הַיְהוּדִים אֶת
 ה. עַל פִּי אֲבֵן עֲזָרָא (שם). ו. רֵאָה מְנוֹת הַלּוּי,
 אֲלֶשֶׁךְ, בִּיאוּר הַגְּרָא (פסוק כג), בְּטַעַם שֶׁנִּכְתַּב
 בְּלִשׁוֹן יְחִיד.

א. לִשׁוֹן הַפְּסוּק, 'קִימוֹ וְקָבֵלוּ הַיְהוּדִים עֲלֵיהֶם וְעַל
 זֵרַעֶם וְעַל כָּל הַנְּלוּיִם עֲלֵיהֶם וְלֹא יַעֲבֹר לְהִיּוֹת
 עֲשִׂים אֶת שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה פְּתִיבֶם וְכִזְמַנֶּם בְּכֹל
 שְׁנָה וְשָׁנָה'. ב. והוא 'קרי וכתיב'. והיינו מה
 שבכמה מקומות בתנ"ך, התקבל במסורת מהלכה
 למשה מסיני, שתיבה מסוימת תהא כתובה באופן
 אחד, ונקראת באופן אחר. על פי גמרא (נדרים לו,
 ב) אמר רבי יצחק, מקרא סופרים, ועיטור סופרים,
 וקריין ולא כתיבין, וכתיבין ולא קריין הלכה למשה
 מסיני. וראה עוד בשו"ע (או"ח סימן קמא ס"ח) וז"ל,
 כֹּל תִּיבָה שֶׁהִיא קְרִי וְכַתִּיב, הִלְכָה לְמִשָּׁה מִסִּינֵי
 שֶׁתִּהְיֶה נִכְתָּבַת כְּמוֹ שֶׁהִיא בְּתוּרָה, וְנִקְרִית בְּעִנְיֵן
 אַחֵר. ג. במדרש תנחומא (ויחי סימן ח) דרשו,
 אִמְרַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי, שֶׁלֹּשָׁה דְּבָרִים גִּזְרוּ בֵּית
 דִּין שֶׁל מִטָּה, וְאֵלוּ הֵן וְכו', וְאֶחָד בִּימֵי מִרְדְּכִי

קָמָא דְהוֹרְיוֹת דָּף ג' (עמוד ב'), אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, מֵאָה שְׁיִשְׁבוּ לְהוֹרוֹת, אֵין חֵיבִין עַד שְׁיִזְרוּ בְּלָם, דְּכַתִּיב (ויקרא ד, יג) 'וְאִם כָּל עַדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ, עַד שְׁיִשְׁגּוּ בְּלָם, דְּבִבְלָה הַתּוֹרָה בְּלָה קְיִימָא לָן (נזיר מב, א) רַבּוּ בְּכָלוּ, וְהִכָּא כְּתִיב 'כָּל הָעֵדָה, הוֹאִיל וְכָךְ, אֶפְלוּ הֵן מֵאָה. מְתִיב רַב מְשַׁרְשֵׁיא וְכוּ', אֵין גְּזֵרִין גְּזָרָה עַל הַצְּבוּר

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבַאָר

הַתּוֹרָה בְּלָה, קְיִימָא לָן - נוקטים להלכה שְׁרַבּוּ בְּכָלוּ - כְּשִׁישׁ לַפְנֵינוּ רוב מדבר פלוני, הרי זה נחשב כמו שכל הדבר נמצא לפנינו (נזיר מב, א), וְהִכָּא - ואילו כאן, בפרשת קרבן העלם דבר של ציבור, כְּתִיב 'כָּל הָעֵדָה', ואם היה די בהוראת רוב דייני הסנהדרין כדי לחייבם בקרבן, למה כתבה התורה 'ואם כל עדת ישראל ישגו', ולא 'ואם עדת ישראל ישגו'. והוֹאִיל וְכָךְ, שדקדקה התורה לכתוב 'כל עדת', משמע, שְׁאֶפְלוּ אִם הֵן מֵאָה דיינים בסנהדרין, מכל מקום, אינם חייבים בקרבן העלם דבר אלא אם כל המאה הורו את הטעות, ולא די ברוב וכו'.

מְתִיב - הקשה רַב מְשַׁרְשֵׁיא וְכוּ' על דברי רבי יונתן, ממה ששנינו בברייתא, אֵין גְּזֵרִין גְּזָרָה עַל הַצְּבוּר - לאסור עליהם איזה

דָּף ג' (עמוד ב'), אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, מֵאָה דיינים שְׁיִשְׁבוּ בסנהדרין הגדולה לְהוֹרוֹת הַלְכָה, וטעו בהוראתם, אֵין חֵיבִין להביא על כך פר הבא לקרבן על העלם דבר של ציבור, עַד שְׁיִזְרוּ בְּלָם - אלא אם כן כל הדיינים שהיו שם, הורו את ההוראה המוטעית. אבל אם רק רובם הורו כן, אף שהדין הוכרע על פי רוב הסנהדרין שטעו, אינם חייבים בקרבן זה, דְּכַתִּיב בפרשת העלם דבר של ציבור (ויקרא ד, יג), 'וְאִם כָּל עַדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ' - 'עדת ישראל' הם הדיינים של הסנהדרין. וממה שכתוב 'כל עדת ישראל', יש ללמוד שאין חייבים עַד שְׁיִשְׁגּוּ בְּלָם - כל הדיינים בהוראתם, ולא די ברובם.

ואמר רב הונא בריה דרב הושעיא, אֵין מסתבר כדברי רבי יונתן, דְּהִרִי בְּכָל דִּינֵי

ציזנים ומקודות

רבי אלעזר ברבי צדוק, שהיו אומרים, אין גוזרין גזירה על הצבור אלא אם כן רוב הצבור יכולין לעמוד בה, ואמר רב אדא בר אבא, מאי קרא, 'במארה אתם נארים ואותי אתם קובעים הגוי כולו' (מלאכי ג, ט). והא הכא דכתיב 'הגוי כולו', ורובא ככולא דמי, תיובתא דרבי יונתן תיובתא. ח. פר העלם דבר של צבור, הוא קרבן שבמיאים בית דין הגדול, אם טעו בהוראתם והתירו בשוגג לעבור על אחד מכל איסורים שבתורה שזדונו כרת ושגגתו חטאת, ועשו ישראל על פיהם. דיני הקרבן כתובים בתורה (ויקרא ד, יג-כא), ופרטיה מבוארים במסכת הוריות. ט. לשון הפסוק, 'וְאִם כָּל עַדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ וְנִעְלַם דְּבַר מְעִינֵי הִקְהָל וְעָשׂוּ אֶחָת מִכָּל מִצְוֹת ה' אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָהּ וְאָשְׁמוּ'. י. ובגמרא שם למדו לדין זה שרובו ככולו מן הפסוקים, עיי"ש. יא. בגמרא לפנינו כתוב 'כל העדה', אך בגליון הש"ס הגיהו 'כל עדת', כמו שהוא לשון הפסוק, וכפי שהובא לעיל.

ז. לשון הגמרא, אמר רבי יונתן, מאה שישבו להורות, אין חייבין עד שישגו כולן וכו'. אמר רב הונא בריה דרב הושעיא, הכי נמי מסתברא, דבכל התורה כולה קיימא לן, רובו ככולו, והכא כתיב 'כל העדה', הוֹאִיל וְכָךְ, אֶפְלוּ הֵן מֵאָה. [תנן], הורו בית דין, וידע אחד מהן שטעו או תלמיד וראוי להוראה, והלך ועשה על פיהם, בין שעשו ועשה עמהן, ובין שעשו ועשה אחריהן, ובין שלא עשו ועשה, הרי זה חייב, מפני שלא תלה בבית דין. האי הוא דחייב, הא אחר פטור, ואמאי, הא לא נגמרה הוראה. הכא במאי עסקינן, כגון שהרכיץ ההוא אחד מהן בראשו. תא שמע, הורו בית דין, וידע אחד מהן שטעו ואמר להן, טועין אתם, הרי אלו פטורים. טעמא דאמר להן טועין אתם, דפטורים, הא שתיק מישתק. חייבין וגמר לה הוראה. ואמאי, והא לא הורו כולן. אמרי, הכא נמי כגון שהרכיץ בראשו. מתיב רב משרשיא, סמכו רבותינו על דברי רבן שמעון בן גמליאל ועל דברי

נְמִצִּינוּ לְמִדִּים, שְׁאֵף הִיכָא דְכִתְיָבָא
מֵלֵת 'כָּל', אֲמַרִּינָן רַבּוּ כְּכֹל.
וּמַעֲתָה, כְּשִׁירְצָה הַפְּתוּב לְהַשְׁמִיעֵנוּ
בְּמָקוֹם אֶחָד שְׂכָלָם דְּוָקָא וְלֹא רַבָּם, אִין
תְּקַנְהָ אֱלָא לְכַתֵּב בְּלִשׁוֹן יְחִיד, דְּהִכִּי
מִצִּינוּ וְיִחַן שֵׁם 'יִשְׂרָאֵל' וְכו' (שמות י"ב, ב),

אֱלָא אִם בְּן רַב הַצְּבוּר יְכוּלִים לַעֲמֹד
בְּה, מֵאִי קְרָאָה, 'וְאֵתִי אֲתֵם קְבָעִים הַגּוֹי
כְּלוֹ' (מלאכי ג, ט), אִי אִיכָא גּוֹי כְּלוֹ, אִין.
אִי לֹא, לֹא. וְהָא הִכָּא דְכִתְיָב 'הַגּוֹי כְּלוֹ',
וְרַבָּא כְּכֹלָא דְמִי, וְתִיּוּבְתָא דְרַבִּי יוֹנָתָן
תִּיּוּבְתָא, עַד כְּאֵן.

זָרַע שְׂמִינִי הַמְּבַאֵר

בברייתא ללמוד מפסוק זה, שכשרוב הצבור יכולים לעמוד בגזירה, ניתן לחכמים לגזור אותה על הציבור". ואם כן, גם בפר העלם דבר של ציבור, אף שכתוב 'כל עדת', מכל מקום, 'רובו ככולו', ואף כשרק רוב הסנהדרין הורו בטעות, חייבים להביא קרבן העלם דבר, ומבואר שלא כדברי רבי יונתן. ומסיקה הגמרא, וְתִיּוּבְתָא דְרַבִּי יוֹנָתָן תִּיּוּבְתָא - קושיית רב משרשיא על רבי יונתן מהברייתא, אין להשיב עליה, וכיון שנדחו דבריו, גם כשכתוב 'כל', די ברוב, עַד כְּאֵן.

נְמִצִּינוּ לְמִדִּים מֵהַסּוּגִיא בְּהוֹרִית, שְׁאֵף
הִיכָא דְכִתְיָבָא - אֵף בַּעֲנִין שְׁכַתוּב בּוּ מְלֵת
'כָּל', אֲמַרִּינָן רַבּוּ כְּכֹל.

לשון יחיד משמע כולו ממש ולא רובו

וּמַעֲתָה, כְּשִׁירְצָה הַפְּתוּב לְהַשְׁמִיעֵנוּ
בְּמָקוֹם אֶחָד שְׂצָרִיךְ בּוּ בְּשָׁלָם דְּוָקָא, וְלֹא דִי
בְרַבָּם, אִין תְּקַנְהָ - אִין דְּרַךְ לְהַשְׁמִיעֵנוּ זֹאת,
אֱלָא לְכַתֵּב בְּלִשׁוֹן יְחִיד, שְׁלִשׁוֹן זֶה מִשְׁמַע
כּוֹלָם כְּאֶחָד מִמֶּשׁ, שְׁאִין אֵף אֶחָד נִפְרַד מֵהֶם,
דְּהִכִּי - שִׁכְךְ מִצִּינוּ שְׁכַתוּב בִּפְרִשְׁתָּ מִתָּן

דבר, או לחייבם לנהוג איזה חיוב, אֱלָא אִם
בְּן רַב הַצְּבוּר יְכוּלִים לַעֲמֹד בְּה - יְכוּלִים
לְקִיִּים אֵת הַגּוֹזֵרָה, מֵאִי קְרָאָה - מֵאִיזָה פְּסוּק
נִלְמַד דִּין זֶה, וּמִבְּאֵרֵת הַבְּרִייתָא, שֶׁהוּא נִלְמַד
מִמָּה שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי ג, ט)³⁷, שֶׁאִמְרַת הַקִּבְיָה
לְיִשְׂרָאֵל, 'בְּמִאֲרָה אֲתֵם נִגְרָרִים' - קִיבַלְתֶּם³⁸
עֲלֵיכֶם בְּגוֹזֵרֵת אֲרוּר, לְהַבִּיא אֵת הַמַּעֲשֵׂר אֶל
בֵּית הָאוֹצֵר³⁹, וְאֵף עַל פִּי כֵן, 'וְאֵתִי אֲתֵם
קְבָעִים הַגּוֹי כְּלוֹ' - אֲתֵם גּוֹזְלִים מִמֶּנִּי⁴⁰, אֵת
הַמַּעֲשֵׂר וְאֵת הַתְּרוּמָה, שְׁאִינְכֶם מִבִּיאִים
אוֹתָם⁴¹, אֵף שֶׁכֵּל הַקְּהָל קִיבְּלוּ עַל עֲצָמָם אֵת
הַגּוֹזֵרָה, לְהַבִּיא אֵת כֹּל הַמַּעֲשֵׂרוֹת אֶל בֵּית
הָאוֹצֵר. [וְהֵינֵנו שֶׁהָיוּ כּוֹלָם יְכוּלִים לַעֲמֹד
בְּקִיּוֹם הַגּוֹזֵרָה]. וּמוֹכַח מִהַפְּסוּק, שֶׁרַק אִי
אִיכָא גּוֹי כְּלוֹ' - אִם 'כֹּל הַגּוֹי' - 'כֹּל
הַצִּיּוּרָה', כְּלוּמַר, רּוּבָם [כְּדִלְהֵלֶן], יְכוּלִים
לַעֲמֹד בְּגוֹזֵרָה, אִין - אִזִּי יֵשׁ תּוֹקֶף לְגוֹזֵרָה.
אֲבָל אִי לֹא - אִם לֹא 'כֹּל הַגּוֹי' יְכוּלִים לַעֲמֹד
בְּה, לֹא - אִין לֵה תּוֹקֶף, וְאִין גּוֹזֵרִים אוֹתָהּ.

וְהָא הִכָּא - וְהָרִי כְּאֵן, בַּעֲנִין הַגּוֹזֵרֵת,
דְּכִתְיָב 'הַגּוֹי כְּלוֹ', וְמִכֹּל מָקוֹם, רַבָּא כְּכֹלָא
דְּמִי - הַרּוּב נִחְשָׁב כְּכֹלּוֹ, שִׁכְךְ שְׁנִינוּ

צִיּוּנִים וּמִקּוּדוֹת

גלות בכל. ועוד תיקנו, שיביאו גם מעשר ירק ומעשר
אילן [שמן התורה רק דגן תירוש ויצהר חייבים
במעשרות]. טו. 'קובעים', הוא ענין גזילה
בלשון ארמי. על פי רש"י (שם ג, ח). וראה גם בגמרא
(ר"ה כו, ב). טז. ככתוב (שם ג, ח) 'הִקְבַּע אֲדָם
אֱלֹהִים כִּי אֲתֵם קְבָעִים אֲתִי וְאֲמַרְתֶּם בְּמָה קְבָעֵנוּ
הַמַּעֲשֵׂר וְהַתְּרוּמָה'. יז. והיינו משום שהברייתא
הבינה בפשטות שאף שכתוב 'הגוי כולו', הכוונה על

יב. לשון הפסוק, 'בְּמִאֲרָה אֲתֵם נִגְרָרִים וְאֵתִי אֲתֵם
קְבָעִים הַגּוֹי כְּלוֹ'. יג. על פי רשב"ם (ב"ב ס, ב
מ"ה במארה). יד. כמו שכתוב במלאכי (שם ג,
ח) 'הביאו את כל המעשר אל בית האוצר'. וראה רש"י
(מכות כג, ב ד"ה והבאת), דהיינו מה שגזר עזרא
הסופר, להביא את כל המעשרות אל לשכת בית ה',
ויהיו הכהנים והלוים שוים במעשר ראשון, וזה היה
קנס ללוים לפי שלא עלו עמו לארץ ישראל בסוף

הָכִי, אָמַר 'וְקַבֵּל' בְּלִשׁוֹן יְחִיד, כְּדֵי
לְהַשְׁמִיעֵנוּ שְׂפָלָם כַּאֲחַד קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם,
וְלֹא תִימָא הָרַב בְּלִבְד.

וְאִם תֹּאמַר, אִם כֵּן, לָמָּה לֹא כְּתִיב נְמוּ
'קִימֵי וְקַבֵּל הַיְהוּדִים', לְהַשְׁמִיעֵנוּ
שְׂפָלָם קִימוּ מְצוֹת פּוֹרִים, דְּמַדְכְּתִיב
'קִימוּ' מִשְׁמַע נְמוּ הָרַב בְּלִבְד.

זרע שמשון המבאר

רק לרוב היהודים, שהרי דנים שרובו
ככולו, אפילו כשכתוב 'כל'.

ומשום הָכִי - ועל כן, אָמַר הפסוק 'וְקַבֵּל'
בְּלִשׁוֹן יְחִיד, כְּדֵי לְהַשְׁמִיעֵנוּ שְׂפָלָם כַּאֲחַד
בלי יוצא מן הכלל, קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם לעשות את
ימי הפורים²⁰, וְלֹא תִימָא - ולא תאמר
שְׁהָרַב בְּלִבְד קִיבְּלוּ עֲלֵיהֶם, אך היה מיעוט
שלא קיבלו על עצמם כך²¹.

מדוע לא כתוב גם 'וקים' בלשון יחיד

וְאִם תֹּאמַר - ואם תרצה להקשות, שֶׁאִם
כֵּן - שכתוב 'וקבל' בלשון יחיד, כדי
להשמיענו שכל ישראל ממש קיבלו עליהם
לעשות את ימי הפורים, ולא רק רובם, לָמָּה
לֹא כְּתִיב נְמוּ 'קִימֵי וְקַבֵּל הַיְהוּדִים', שגם
תיבת 'וקים' תהא כתובה בלשון יחיד, כדי
לְהַשְׁמִיעֵנוּ כַּכֵּן, שְׂפָלָם ממש בלי יוצא מן
הכלל, קִימוּ את מְצוֹת פּוֹרִים, דְּמַדְכְּתִיב
'קִימוּ' בלשון רבים, מִשְׁמַע נְמוּ שֶׁרַק הָרַב

ציונים ומקורות

רק רובו. וראה בנין אריאל (להג"ר שאול מאמסטרדם
זצ"ל, פרשת קרח ד"ה כל העדה), שהביא מילקוט
שמעוני (שמות רמז רפ), שעשרת הדברות שמעו כל
ישראל ולא נעדר מהם אף אחד. ולדברי רבינו דבר
זה מבואר גם במכילתא שהביא כאן.
כא. בפסיקתא זוטרתא (אסתר ט, כג) דרשו, 'וקיבל
היהודים', כאיש אחד, כענין זיאמר עד' (שמואל א יב,
ה). וכאור חדש למהר"ל (אסתר שם) כתב, שלכך נכתב
בלשון יחיד כי קבלו כלם בשמחה וברצון ובקול
אחד אמרו נעשה ונשמע, עיי"ש פירוש נוסף.
כב. מדברי רבינו מבואר, שצריך גילוי מיוחד,
להשמיענו שהכוונה לכלולו ולא רק לרובו. וכרעיון זה

שֶׁאָמְרוּ ו"ל (מכילתא פרשת יתרו), בְּלִבְד אֲחַד
כְּאִישׁ אֲחַד, וְהָכִי נְמוּ נִימָא שְׂרָצָה
הַכְּתוּב לְהַשְׁמִיעֵנוּ שְׂפָל הַיְהוּדִים קִבְּלוּ
עֲלֵיהֶם לַעֲשׂוֹת פּוֹרִים. וְאִם הָיָה אוֹמַר
'וְקַבֵּל הַיְהוּדִים', הָיִיתִי אוֹמַר שְׁהָרַב
לְבַדוֹ קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם, וְהוּא הָדִין נְמוּ אִם
הָיָה אוֹמַר 'וְקַבֵּל כָּל הַיְהוּדִים'. וּמִשׁוּם

תורה (שמות יט, ב)²² וַיִּחַן שָׁם וַיִּשְׂרָאֵל נַגַד
הַהָר' וְכו', שֶׁאָמְרוּ רבוֹתֵינוּ ו"ל (הובא ברש"י
שמות שם)²³, שֶׁלֹּכַךְ נֹאמַר וַיִּחַן בְּלִשׁוֹן יְחִיד,
שְׁהָיָה כּוֹלָם בְּלִבְד אֲחַד כְּאִישׁ אֲחַד -
מֵאוֹחַדִּים, בלי יוצא מן הכלל. הרי שלשון
יחיד מורה על אחדות גמורה, שאף מיעוט
קטן אינו נפרד ממנה²⁴.

וְהָכִי נְמוּ נִימָא - וכמו כן נאמר ונפרש,
שְׂרָצָה הַכְּתוּב - וְקַבֵּל הַיְהוּדִים,
לְהַשְׁמִיעֵנוּ, שְׂפָל הַיְהוּדִים ממש, בלי יוצא
מן הכלל, קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם לַעֲשׂוֹת פּוֹרִים. וְאִם
הָיָה הפסוק אוֹמַר 'וְקַבֵּל הַיְהוּדִים' בלשון
רבים, הָיִיתִי אוֹמַר שִׁיתֵּכֶן שְׁהָרַב לְבַדוֹ קִבְּלוּ
עֲלֵיהֶם, לעשות את ימי הפורים, אבל לא
כולם ממש, ומיעוט מִיִּשְׂרָאֵל לא רצו לקבל
על עצמם לקיים בכל שנה את ימי הפורים.
וְהוּא הָדִין נְמוּ, שֶׁאִם הָיָה הפסוק אוֹמַר
'וְקַבֵּל כָּל הַיְהוּדִים', הָיִינוּ אוֹמְרִים שֶׁהַכוּוֹנָה

רוב, ולא דווקא כולו. יח. לשון הפסוק,
וַיִּסְעוּ מִן־פִּידִים וַיָּבִאוּ מִדְּבַר סִינִי וַיִּחַנוּ בְּמִדְבַר וַיִּחַן
שָׁם וַיִּשְׂרָאֵל נַגַד הָהָר'. יט. לשון רש"י, וַיִּחַן
שם ישראל, כאיש אחד בלב אחד. ראה לשון
המכילתא (פרשת יתרו מסכתא דבחדש פ"א), אבל כאן
הושוו כולם לב אחד, לכך נאמר וַיִּחַן שם ישראל נַגַד
הָהָר'. כ. והיינו שבדרשת 'בלב אחד כאיש
אחד', הפסוק משמיענו שלא רק רובם רצו לקבל את
התורה, רק כולם ממש. וביאור הדברים, שלשון יחיד
מורה על אחדות, ואחדות לא שייך אלא כשאף אחד
אינו נפרד ממנה, שאם לא כן אין זו אחדות. וממילא
מבואר מכך, שלשון יחיד מורה על 'כולו' ממש, ולא

הוא בְּמִתְנֹת לְאֲבִיּוֹנִים. וְאִין לְזֶה טַעַם, וּמִסְתַּבְּרָא וְדָאֵי דְפִטְרִי, עֵב"ל. וְאִף בְּסִימָן תְּרַצ"ה (סעיף ד) שְׁכַתְבַּת הַהֶגְהָה, וְאִשָּׁה חֵיבַת בְּמִתְנֹת לְאֲבִיּוֹנִים וּמִשְׁלוּחַ מְנוֹת פְּאִישׁ, כְּתַב הַפְּרִי חֲדָשׁ (שם ד"ה ומה שכתב), אִין דִּין זֶה מְחֹרֵר, דְּאִישׁ כְּתִיב וְלֹא אִשָּׁה, וּמִנִּין לוֹ זֶה, עֵב"ל. וְעוֹד,

וְיֵשׁ לֹמֵר, דְּאִין חֵי נְמִי שְׁלֵעֲנִין הַקִּיּוּם אִי אֶפְשָׁר לֹמֵר שְׁכַלָּם כְּאֶחָד קִימוּ, שְׁהָרִי אִין בְּלָם מְקִימִין בְּשׂוּהָ, שְׁהָרִי בְּעֲנִין מִתְנֹת לְאֲבִיּוֹנִים, הָעֲנִיִּים פְּטוּרִים, כְּמוֹ שְׁכַתְבַּת הַפְּרִי חֲדָשׁ בְּסִימָן תְּרַצ"ד (אות א), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, יֵשׁ מִי שְׁכַתְבַּת, שְׁעֲנִי הַמִּתְפַּרְנֵס מִן הַצְּדָקָה, שְׁחֵיב גַּם

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבַאֵר

דבריו, שְׁאִין לְזֶה טַעַם לחייב את האביון בכך, כשם שהוא פטור ממצוות צדקה בכל ימות השנה, וּמִסְתַּבְּרָא וְדָאֵי דְפִטְרִי - שהעניינים פטורים מנתינת מתנות לאביונים, עב"ל.⁵

להפרי חדש נשים פטורות
ממשלוח מנות ומתנות לאביונים

וְאִף בְּסִימָן תְּרַצ"ה (ס"ד) שְׁכַתְבַּת הַהֶגְהָה - הרמ"א, וְאִשָּׁה חֵיבַת בְּמִתְנֹת לְאֲבִיּוֹנִים וּמִשְׁלוּחַ מְנוֹת פְּאִישׁ, כְּתַב הַפְּרִי חֲדָשׁ (שם ד"ה ומה שכתב)⁶, אִין דִּין זֶה מְחֹרֵר, דְּאִישׁ כְּתִיב - נֶאֱמַר בַּפְּסוּק (אסתר ט, כב), 'וּמִשְׁלוּחַ מְנוֹת אִישׁ לְרַעְהוּ, וְיֵשׁ לְדִיִּיק מִכֶּךָ, שֶׁרַק הָאִישׁ חֵייב בְּמִשְׁלוּחַ מְנוֹת וּמִתְנֹת לְאֲבִיּוֹנִים, וְלֹא אִשָּׁה. וּמִנִּין לֹא לְהַרְמ"א, דִּין זֶה שְׁכַתְבַּת שֶׁהָאִשָּׁה חֵיבַת בְּמִצְוֹת אלו⁷, עב"ל.⁵

ציונים ומקורות

משרת משה (הלכות מגילה ותנוכה פ"ב הי"ז). במשנת יעבץ (או"ח סימן ז אות א) מדייק מלשון הרמב"ם (הלכות מגילה פ"ב הי"ז) שחיוב מתנות לאביונים אינו משום חיוב צדקה, אלא הוא בכלל מצוות שמחה שיש בפורים, ובוה ביאר הטעם שאף העני חייב בו. כה. לשון הפרי חדש, אין דין זה מחוור, ד'איש' כתיב, לא אשה, ומנין לו זה, וכתב הריק"ש (ערך לחם), ששום פוסק לא כתב כן. כו. ראה בשו"ת שבות יעקב (ח"א סימן מא), שמיישב דעת הרמ"א. וראה עוד בזה בברכי יוסף (סימן תרצד ס"א).

בְּבִבְד קיימו את מצות הפורים, שהרי רובו ככולו, אבל לא כולם.

להפרי חדש עניים אינם מצויים בנתינת מתנות לאביונים וְיֵשׁ לֹמֵר, דְּאִין חֵי נְמִי, כך היא האמת, כפי ששמע מלשון 'קיימו', שרק הרוב קיימו, אבל לא כולם ממש, לפי שְׁלֵעֲנִין הַקִּיּוּם של פרטי מצוות הפורים, אִי אֶפְשָׁר לֹמֵר שְׁכַלָּם כְּאֶחָד קִימוּ את כל פרטי המצוות, שְׁהָרִי אִין בְּלָם מְקִימִין את כל פרטי המצוות בְּשׂוּהָ, שְׁהָרִי בְּעֲנִין מִצְוֹת מִתְנֹת לְאֲבִיּוֹנִים, הָעֲנִיִּים פְּטוּרִים מִמֶּנָּה, כְּמוֹ שְׁכַתְבַּת הַפְּרִי חֲדָשׁ בְּסִימָן תְּרַצ"ד (אות א), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, יֵשׁ מִי שְׁכַתְבַּת⁸, שְׁעֲנִי הַמִּתְפַּרְנֵס מִן הַצְּדָקָה, שְׁחֵיב גַּם הוּא בְּמִתְנֹת לְאֲבִיּוֹנִים, כְּמוֹ שֶׁהוּא חֵייב בְּשֶׁאֵר הַמִּצְוֹת שֶׁתִּקְנוּ חֲכָמִים בְּפּוּרִים⁹. וְיֵשׁ לְדַחֹת

כתב הט"ז (או"ח סימן תקפב סק"ג), לבאר מה שאומרים בתפילת ראש השנה 'מלוך על כל העולם כולו' שהוא לשון כפול, וז"ל, ונראה לי ליישב, דמצינו הובה פעמים רובו ככולו, וקא משמע לן כאן כולו ממש. וראה עוד בבנין אריאל (פרשת קרח שם), מה שביאר בזה את הפסוק (במדבר טו, א) 'כי כל העדה כולם קדושים'. כג. היא דעת הב"ח (שם ד"ה חייב). כד. במטה יהודה (סימן תרצד ס"א) כתב טעם, שאפילו עני המתפרנס מן הצדקה חייב ליתן צדקה. ותמה בזה על הפרי חדש שפוטרים. וראה

הַאֲבֵל אֵינוּ יְכוּל לְשַׁמֵּחַ בְּפוּרִים, דִּישׁ מִי
שְׁאוֹמֵר (ראה שו"ע סימן תרצה ס"ד) שְׁפָל דְּבָרֵי
אֲבֵלוֹת נוֹהֲגִים בּוֹ, וּלְפָחוֹת דְּבָרִים
שְׁבַצְנָעָה נוֹהֵג. וְאִם כֵּן, לְעֵנֵן הַקִּיּוּם
אֵינָם כָּלָם שְׂוִים פְּאָחֵד. אֲבָל לְעֵנֵן לְקַבֵּל
עֲלֵיהֶם מִצּוֹת פּוּרִים, דִּהְיִינוּ לַעֲשׂוֹת זָכָר
לָנֶם, כָּלָם כְּפֶאֱחֵד קָבְלוּ עֲלֵיהֶם.

וּמִשְׁוֹם הָכִי, מַעֲיָקְרָא כְּתִיב 'וְקַבֵּל
הַיְהוּדִים אֵת אֲשֶׁר הִחֲלוּ לַעֲשׂוֹת'
בְּלִשׁוֹן יְחִיד, וְקָרִינוּ הָכִי נִמְי בְּלִשׁוֹן
יְחִיד, וְשֵׁם מִיּוֹרֵי בְּכִלְלוֹת הַזָּכָר
הַנֶּם.

וּמִשְׁוֹם הָכִי, מַעֲיָקְרָא כְּתִיב 'וְקַבֵּל
הַיְהוּדִים אֵת אֲשֶׁר הִחֲלוּ לַעֲשׂוֹת'
בְּלִשׁוֹן יְחִיד, וְקָרִינוּ הָכִי נִמְי בְּלִשׁוֹן
יְחִיד, וְשֵׁם מִיּוֹרֵי בְּכִלְלוֹת הַזָּכָר
הַנֶּם.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבָאָר

- וּשְׁם גַם הַקִּרִי הוּא 'וְקַבֵּל' בְּלִשׁוֹן יְחִיד,
לְלַמֵּד שֶׁכֵּל הַיְהוּדִים מִמֶּשׁ, כְּלִי יוֹצֵא מִן
הַכֶּלֶל, קִיבְלוּ עֲלֵיהֶם לַעֲשׂוֹת אֶת הַפוּרִים,
וְשֵׁם מִיּוֹרֵי - עוֹסֵק הַפְּסוֹק בְּכִלְלוֹת הַזָּכָר
שֶׁל הַנֶּם, וּבִזְהָ הוֹשׁוּ כוֹלָם כְּלִי יוֹצֵא מִן
הַכֶּלֶל, שֶׁהֵרִי אֵין הַדְּבַר תְּלוּי בְּקִיּוּם מִצּוֹת
הַפוּרִים.

אֲבָל בְּקֶרָא בְּתֵרָא - בַּפְּסוֹק הָאֲחֵרוֹן
שֶׁעֲנִינוּ הוּא קִיּוּם מִצּוֹת הַפוּרִים, כְּתִיב
'קִימוֹ' בְּלִשׁוֹן רַבִּים, וְגַם הַקִּרִי הוּא כֵן, שֶׁזֶה
מִוְרָה שֶׁרַק הַרֹבֵב הֵם בְּכֶלֶל הַקִּיּוּם, אֲךָ לֹא
כֹּל הַעַם, דְּפִי שְׁבַקְיָוִים שֶׁל פְּרִטֵי הַמִּצּוֹת שֶׁל
פוּרִים, לֹא הִשְׁוּוּ בְּלָם כְּפֶאֱחֵד, וְכִפִּי
שֶׁהַתְּבָאָר, שֶׁהָאֲבִיוֹנִים, הַנְּשִׂים וְהָאֲבֵלִים
אֵינָם מְקִימִים אֶת כֹּל פְּרִטֵי מִצּוֹת הַפוּרִים.

הַקִּרִי 'וְקַבֵּל' מִשְׁמַעוֹתוֹ רֹב,

לְפִי שֶׁהַנְּשִׂים לֹא קִיבְלוּ כֹל מִצּוֹת הַפוּרִים

וְכְתִיב בַּפְּסוֹק הַזֶּה, 'וְקַבֵּל' בְּלִשׁוֹן יְחִיד,
וְקָרִינוּ - וְהַקִּרִי הוּא 'וְקַבֵּל' בְּלִשׁוֹן רַבִּים.
וַיֵּשׁ לְבָאָר, מִפְּנֵי מַה שֶׁנִּזְכָּר הַקִּרִי מֵהַכְּתִיב,
דְּפִי שְׁבַקְבָּדָה שֶׁל מִצּוֹת הַפוּרִים, הִשְׁוּוּ בְּלָם
- שֶׁכֵּל מִי שֶׁשִּׁיךְ לְחִיבוֹ בְּמִצּוֹת אֵלוֹ, קִיבֵל
עַל עֲצָמוֹ לְקִימָם, דְּדָאָף מִי שְׂבָא לֹא
הָאֲבֵלוֹת, בְּרִי מִיָּנֵן, וְהוּא אֵינוּ יְכוּל לַשְׁמוּחַ

אֲבָל אֵינוּ יְכוּל לַשְׁמוּחַ בְּפוּרִים כְּשֶׁאֵר יִשְׂרָאֵל

וְעוֹד, שֶׁהָאֲבֵל אֵינוּ יְכוּל - אֲסוּר לוֹ
לְשַׁמֵּחַ בְּפוּרִים, דִּישׁ מִי שְׁאוֹמֵר, שְׁפָל דְּבָרֵי
אֲבֵלוֹת נוֹהֲגִים בּוֹ, כְּמוֹ שֶׁפְּסוֹק בְּשׁו"ע (סימן
תרצה ס"ד)¹³. וְאִם לְדַעַת הַיֵּשׁ אֹמְרִים שֶׁהִבִּיא
הַרְמ"א שֵׁם, שֶׁאֵין אֲבִילוֹת נוֹהֲגִת בְּפוּרִים,
מִכֹּל מְקוֹם, לְכֹל הַפָּחוֹת אֲבִילוֹת בְּדְבָרִים
שְׁבַצְנָעָה, נוֹהֵג בּוֹ, וְכוּדָאֵי שֶׁמִּחֲמַת כֵּן אֵין
הָאֲבֵל יְכוּל לַשְׁמוּחַ שֶׁמִּחָה גְּמוּרָה בְּפוּרִים.

בְּקַבְלַת עֵיקַר מִצּוֹת הַפוּרִים, הוֹשׁוּ כוֹלָם כְּאֶחָד

וְאִם כֵּן, לְשִׁטַּת הַפְּרִי חֲדָשׁ, לְעֵנֵן
הַקִּיּוּם שֶׁל פְּרִטֵי מִצּוֹת הַפוּרִים, אֵינָם בְּלָם
שְׂוִים כְּפֶאֱחֵד, שֶׁהָאֲבִיוֹנִים פְּטוּרִים מִמִּתְנֹת
לְאֲבִיוֹנִים, וְהַנְּשִׂים פְּטוּרוֹת בֵּין מִתְנֹת
לְאֲבִיוֹנִים וּבֵין מִשְׁלוּחַ מְנוֹת, וְלְדַבְרֵי הַכֶּלֶל,
הָאֲבֵלִים פְּטוּרִים לְכֹל הַפָּחוֹת מִחֶלֶק מִשְׁמַחַת
פוּרִים. אֲבָל לְעֵנֵן לְקַבֵּל עֲלֵיהֶם אֶת עֵיקַר
מִצּוֹת פּוּרִים, דִּהְיִינוּ לַעֲשׂוֹת זָכָר לָנֶם
הַהֲצֵלָה מִגּוֹיֹת הַמֶּן, כָּלָם כְּפֶאֱחֵד כְּלִי יוֹצֵא
מִן הַכֶּלֶל, קָבְלוּ עֲלֵיהֶם כֵּן.

וּמִשְׁוֹם הָכִי - וְעַל כֵּן, מַעֲיָקְרָא -
בְּתַחִילָה כְּתִיב 'וְקַבֵּל הַיְהוּדִים אֵת אֲשֶׁר
הִחֲלוּ לַעֲשׂוֹת' בְּלִשׁוֹן יְחִיד, וְקָרִינוּ הָכִי נִמְי

צִיּוּנִים וּמְקוּדוֹת

בְּפוּרִים, לֹא בִי"ד וְלֹא בִט"ו (הַרְא"ש וּמְנַהֲגִים), וְכֵן
נוֹהֲגִין. וְאֲפִילוֹ אֲבִילוֹת יוֹם רֵאשׁוֹן נִדְחָה מִפְּנֵי פּוּרִים,

כִּז. לְשׁוֹן הַשׁו"ע, כֹּל דְּבָרֵי אֲבִילוֹת נוֹהֲגִים בְּחִנוּכָה
בְּפוּרִים. הֵגָה זָכוֹ, וַיֵּשׁ אֹמְרִים, שֶׁאֵין אֲבִילוֹת נוֹהֵג

הָאֲבִלוֹת בַּר מִינֵן, עִם כָּל זֶה, כָּבֵד קִבְּל עָלָיו. אֲמַנָּם לְפִי שְׁבַנְשִׁים וְדוּמִיָּהֵן יֵשׁ מִחֻלְקֵת, מִשׁוּם הֵכִי קָרִינֵן 'וְקִבְּלוּ', דִּהְיִנּוּ

כא

אסתר ט, כט. קָשָׁה, מָהוּ תַּפְּפֵל. וְלָמָּה מִתְחַלָּה אָמַר 'הִיְהוּדִים', וְלִבְסוּף 'וַיְמִי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה לֹא יַעֲבְרוּ מִתּוֹךְ הִיְהוּדִים וְזִכְרָם לֹא יִסּוּף מִזֶּרְעָם'

מאמר ז"ל
כל המועדים
בטלים וימי
הפורים אינן
בטלים
לעולם

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאָר

פורים, דִּהְיִנּוּ מִשְׁלֹחַ מְנוֹת וְכוּ' ומתנות לאביונים, בזה לֹא הָשׂוּ בָּעָם אֶף בַּקְּבֵלָה, שְׁהָרִי הַנְּשִׁים שֶׁהֵן בְּכֻלָּל יִשְׂרָאֵל, לֹא נִצְטָוּ בַּמְצוּת אֵלּוּ כֻלָּל, וְאֶף בְּשַׁעַת קְבֵלָה, הֵן לֹא קִבְּלוּ עָלֵיהֶן מְצוּת אֵלּוּ, הוֹאִיל וְאִינֵן שִׁיכּוֹת בְּקִיּוּמָן, וְלֹא נִתְקַנּוּ עֲלֵיהֶן, וְרַק הַרּוּב קִיבְּלוּ עֲלֵיהֶם אֵת כֹּל פְּרִטֵי הַמְצוּת. וְדוּוּקָא לַעֲנִין עֲשִׂית זָכַר לְנֶס, הוֹשׁוּ כוֹלָם, וְקִיבְּלוּ עַל עֲצָמָם כְּאִישׁ אֶחָד, וְלִכְךָ בַּפְּסוּק הִרְאִישׁוֹן 'וְקִבְּלוּ הִיְהוּדִים' דְּמִיִּירֵי לַעֲנִין עֵיקַר עֲשִׂית זָכַר לְנֶס, אֶף הַקְּרִי הוּא 'וְקִיבְּלוּ'.

בפורים, עִם כָּל זֶה, הִרִי כָּבֵד קִבְּל עָלָיו יַחַד עִם כֹּל יִשְׂרָאֵל, לְקִיִּים אֵת מְצוּת הַפּוּרִים, אֵלּא שְׁבַפּוּעַל הוּא אִינּוּ יִכּוֹל לְקִיִּים בְּשַׁנָּה זֹו אֵת כֹּל הַמְצוּת מִחַמַּת הָאֲבִלוֹת רַח"ל^כ.

אֲמַנָּם, לְפִי שְׁבַנְשִׁים וְדוּמִיָּהֵן - וְהַדּוּמִים לְהֵן^{כט}, יֵשׁ מִחֻלְקֵת בַּפּוּסְקִים הָאֵם הֵם חִיבִים בַּמְשֻׁלּוֹחַ מְנוֹת וּמִתְנוֹת לְאֲבִיונִים, וְיֵשׁ שְׁפּוּטִים אוֹתָן מִמְצוּת אֵלּוּ, מִשׁוּם הֵכִי קָרִינֵן - הַקְּרִי הוּא 'וְקִבְּלוּ' - שְׁזֵה מוֹרָה שֶׁרַק הַרּוּב מִתּוֹךְ כֹּל יִשְׂרָאֵל קִיבְּלוּ כֵן, וְלֹא כוֹלָם מִמֶּשׁ, דִּהְיִנּוּ שֶׁלְּקִיּוֹם הַמְצוּת הַפְּרִטִיּוֹת שֶׁל

כא

עיקר שמוחת הפורים על קבלת התורה מרצון, ורמז לשבד קיומה מרצון

הַפְּפֵל בַּפְּסוּק זֶה, שֶׁאִמַּר 'וַיְמִי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה לֹא יַעֲבְרוּ', וְחָזַר וְאִמַּר 'וְזִכְרָם לֹא יִסּוּף מִזֶּרְעָם'. וְעוֹד יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת, לָמָּה מִתְחַלָּה אָמַר הַפְּסוּק 'לֹא יַעֲבְרוּ מִתּוֹךְ הִיְהוּדִים',

דְּקוּדוּקִים בְּלִשׁוֹן הַפְּסוּק 'לֹא יַעֲבְרוּ מִתּוֹךְ הִיְהוּדִים' וְגו' כְּתוּב בַּפְּסוּק (אסתר ט, כח)^כ, 'וַיְמִי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה לֹא יַעֲבְרוּ מִתּוֹךְ הִיְהוּדִים וְזִכְרָם לֹא יִסּוּף מִזֶּרְעָם'. וְקָשָׁה - יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת, מָהוּ

צִיּוּנִים וּמְקוּדוֹת

לְאֲבִיונִים, כְּפִי שֶׁהַתְּבַאֵר לְעִיל. פ. רֵאָה מִשְׁנַה בְּרוּחָה (סִימָן תְּרַצָּה ס"ק כה), שְׁבִיאָר טַעַם הַרְמ"א שְׁנַשִּׁים חִיבּוֹת, מִשׁוּם דִּכְתִּיב קִימוּ וְקִיבְּלוּ הִיְהוּדִים וְגו', וְגַם נִשִּׁים בְּכֻלָּל' נִמְקָרוּ הַדְּבָרִים הוּא בְּשׁוֹת שְׁבוֹת יַעֲקֹב (ח"א סִימָן מא). אֲמַנָּם לְפִי דְּבָרֵי רַבִּינוּ הִרִי זֶה לְהִפְךָ, וְאִדְרָבָה דְּקָדַק הַכְּתוּב לְכַתּוּב 'וְקִיבְּלוּ בְּלִשׁוֹן רַבִּים, כְּדִי לְלַמֵּד שֶׁרַק רּוֹבַם קִיבְּלוּ אֵת פְּרִטֵי הַמְצוּת, וְלֹא הַנְּשִׁים. א. לִשׁוֹן הַפְּסוּק, 'וְהִקְרִי הָאֵלֶּה נְזָפְרִים וְנִעֲשִׂים בְּכָל דּוֹר וְדוֹר מִשְׁפָּחָה וּמִשְׁפָּחָה מְדִינָה וּמְדִינָה וְעִיר וְעִיר וַיְמִי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה לֹא יַעֲבְרוּ מִתּוֹךְ הִיְהוּדִים וְזִכְרָם לֹא יִסּוּף מִזֶּרְעָם'. וּפִירֵשׁ רַש"י, נִזְכָּרִים - בְּקִרְיַת מַגִּילָה,

אֲבֵל דְּבָרִים שְׁבַענַעָה, נוֹהֵג. כה. וְלִכְן, הַכְּתִיב/ הוּא 'וְקִבְּלוּ', שְׁזֵה מוֹרָה שֶׁאֶף אֵלּוּ שְׁמַחַמַּתָם נִאֲמַר 'קִימוּ' בְּלִשׁוֹן רַבִּים לְרַמּוֹז שִׁישׁ מִי שֶׁאִינֵם בְּכֻלָּל הַקִּיּוֹם, כְּגוֹן הָאֲבִלוֹת, מְכַל מְקוּם הֵם שׁוֹיִם עִם הָאֲחֵרִים בְּעֵיקַר קְבֵלָת הַמְצוּת, שֶׁהִרִי בְּשִׁנִּים הָאֲחֵרוֹת מְקִיִּימִים אוֹתָם. אֶךְ מְכִיּוֹן שֶׁלַּעֲנִין הַנְּשִׁים שְׁנַרְמּוֹזוּ בְּמָה שְׁנִאֲמַר 'קִימוּ' לִשׁוֹן רַבִּים - לְמַעַט אוֹתָן שֶׁאִינֵן בְּכֻלָּל הַקִּיּוֹם, הִרִי לְעוֹלָם לֹא יִהְיוּ בְּכֻלָּל קִיּוֹם אוֹתָם הַמְצוּת, לִכֵּן הַקְּרִי 'קִבְּלוּ' בְּלִשׁוֹן רַבִּים, לְרַמּוֹז שֶׁאֶף בְּעִנֵּין קְבֵלָת קִיּוֹם פְּרִטֵי מְצוּת הַפּוּרִים אִינֵן כוֹלָם שׁוֹיִם. כט. כוּוֹנַת רַבִּינוּ בִּדְוּמִיָּהֵן' הוּא לְאֲבִיונִים, שְׁגַם בְּהֵם נַחֲלִיקוּ אִם חִיבִים בַּמִּתְנוֹת

'מִזְרָעִם', וְכִי (אף) זֶרַעִם אֵינוֹ בְּכֻלָּל הַיְהוּדִים.

וְעוֹד, אִם כָּבֹד קָבְלוּ עֲלֵיהֶם הַיְהוּדִים לְקַיְמָם, בְּדַכְתִּיב 'לְקַיְמִים' וְכִי, פְּשִׁיטָא שְׁלֵא יַעֲבְרוּ. וְאִם נֶאֱמַר שֶׁהוּא הַבְּטָחָה שְׁלֵא יַעֲבְרוּ, בְּדִאֲמָרֵינוּ

בְּיִלְקוּט מִשְׁלֵי (רמזו תתקמד) עַל פְּסוּק (משלי ט, ב) 'טְבַחְהָ טְבַחְהָ מְסַכָּה יִינָה', כָּל הַמּוֹעֲדִים בְּמִלִּים, וַיְמִי הַפּוֹרִים אֵינָן בְּמִלִּים לְעוֹלָם. קָשָׁה, מֵאִי שְׁנֵא פּוֹרִים שֶׁהוּא מְדַרְבְּנָן, מִשְׁאֵר הַמּוֹעֲדִים שֶׁהֵם שֶׁל תּוֹרָה. וְאִי מִשּׁוּם תִּקְוָה הַנֶּס, הֲלֹא

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאָר

וְאֵילֹ בְּפִסְפּוֹס אִמַר 'וְזָכְרָם לֹא יִסּוּף מִזְרָעִם', וְכִי (אף) זֶרַעִם שֶׁל הַיְהוּדִים, אֵינוֹ בְּכֻלָּל הַיְהוּדִים, וְהִיא הַפְּסוּק יוֹכֵחַ לְסִיִּים 'וְזָכְרָם לֹא יִסּוּף מֵהֵם'.

וְעוֹד יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל פְּסוּק זֶה, שֶׁאִם כָּבֹד קָבְלוּ עֲלֵיהֶם הַיְהוּדִים לְקַיְמָם - אֵת יְמֵי הַפּוֹרִים, בְּדַכְתִּיב קוֹדֵם לָכֵן (שם ט, כא)³ 'לְקַיְמִים עֲלֵיהֶם לְהֵיחֵד עֲשִׂים אֵת יוֹם אַרְבַּעָה עָשָׂר וְכו' בְּכֻל שְׁנֵה וְשְׁנֵה', אִם כֵּן, פְּשִׁיטָא שְׁלֵא יַעֲבְרוּ הַיְמִים הָאֵלֶּה מִתּוֹךְ הַיְהוּדִים, וְהֵם וְזֶרַעִם יִקְיִמוּ אוֹתָם לְעוֹלָם, וּמִדּוּעַ הוֹצֵר הַפְּסוּק לִזְמַר צִיוּי זֶה.

וְאִם נֶאֱמַר לִישֵׁב קוֹשִׂיא זֶה, שְׁלֵא יַעֲבְרוּ אֵינוֹ צִיוּי לְיִשְׂרָאֵל לְקַיְמָם, רַק הוּא הַבְּטָחָה לְהֵם מִשְׁמַיִם, שְׁלֵא יַעֲבְרוּ הַיְמִים

הָאֵלֶּה מִתּוֹכָם לְעוֹלָם, וּבְדִאֲמָרֵינוּ בְּיִלְקוּט מִשְׁלֵי (רמזו תתקמד)¹ עַל הַפְּסוּק (משלי ט, ב) 'טְבַחְהָ טְבַחְהָ מְסַכָּה יִינָה', לְעֵתִיד לְבוֹא כָּל הַמּוֹעֲדִים שֶׁנִּכְתְּבוּ בַתּוֹרָה, יֵהִיוּ בְּמִלִּים, וַיְמִי הַפּוֹרִים אֵינָן בְּמִלִּים לְעוֹלָם - שִׁיקִימוּ אוֹתָם אֶף לְעֵתִיד לְבוֹא. קָשָׁה - יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל עֵינֵי דַבְרֵי הִילְקוּט, דְּמֵאִי שְׁנֵא - בְּמָה שׁוֹנֵה פּוֹרִים שֶׁהוּא רַק מְדַרְבְּנָן, וְהוּא לֹא יִתְבַטַּל לְעוֹלָם, מִשְׁאֵר הַמּוֹעֲדִים שֶׁאֵף עַל פִּי שֶׁהֵם שֶׁל תּוֹרָה, יִתְבַטְּלוּ לְעֵתִיד!

וְאִי מִשּׁוּם תִּקְוָה הַנֶּס - אִם נֶאֱמַר שֶׁהֵטַעַם שֶׁלֹּא יִתְבַטַּל הַפּוֹרִים, הוּא מַחֲמַת גּוֹדֵל הַנֶּס, שֶׁל פּוֹרִים, שֶׁהִצִּילָנוּ הַקַּב"ה מִגְּזִירוֹת הַמֶּן, וְאֵף נִהְפָּךְ הוּא שֶׁשִׁלְטוֹ הַיְהוּדִים בְּשׁוֹנֵאֵיהֶם.

צִיוּנִים וּמְקוֹדוֹת

ונעשים - משתה ושמחה ויום טוב לתת מנות ומתנות. משפחה ומשפחה - מתאספין יחד ואוכלים ושותין יחד וכך קבלו עליהם שימי הפורים לא יעברו. וזכרם - קריאת מגילה. ב. ראה פירוש רש"י, בהערה לעיל בסמוך, וראה מה שכתב בזה במנות הלוי (אסתר שם). ג. לשון הפסוק, 'לְקַיְמִים עֲלֵיהֶם לְהֵיחֵד עֲשִׂים אֵת יוֹם אַרְבַּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר וְאֵת יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ בְּכֻל שְׁנֵה וְשְׁנֵה'. ד. לשון הילקוט, 'טְבַחְהָ טְבַחְהָ' זו אסתר המלכה, שבשעה שהגיע צער לישראל התקינה סעודה לאחשורוש ולהמֵן הרשע ושכרתו יין ביותר, וכסבור היה המֵן בעצמו שחלקה לו כבוד, והוא לא ידע שפרשה היא לו מצודה, שמתוך ששכרה אותו יין, קנתה לה אומתה לעולם, 'אף ערכה שלחנה' בעולם הזה ובעולם הבא, אי זה, זה שם טוב שקנתה, שכל המועדים עתידין ליבטל, וימי הפורים אינן בטלים

לעולם. ה. לשון הפסוק, 'טְבַחְהָ טְבַחְהָ מְסַכָּה יִינָה אֶף עֲרָכָה שְׁלֹחְנָה'. ו. ראה מה שכתב בזה בשו"ת הרשב"א (ח"א סימן צג), ובמנות הלוי על המגילה שם. וזה לשון האלשיך (אסתר ט, כח), בשום לב למה קרא את קיום המצות עשיית ימים. ועוד כי תחלת הפסוק הוא כמספר מה שהיו עושים ומקיימים קבלתם, וסוף הפסוק הוא כמגיד העתיד ואומר שלא יעברו וכו'. ועוד אומרו והימים האלה לא יעברו, כי מהראוי יאמר ושמחת הימים האלה לא יעברו, אך לא והימים, כי הלא הימים הולכים ועוברים. וגם אומרו האלה מיותר, ובלתי צורך במה שאינו מונח לפנינו. וגם אומרו מתוך שהוא מיותר ומשולל ענין, ולא היה ראוי יאמר כי אם לא יעברו מהיהודים. ועוד כי אומרו וזכרם לא יסוף מזרעם, הוא הנזכר לעיל, ולמה הוכפל. ועל פי דרכנו נשית לב אל מאמרים ז"ל (ירושלמי מגילה פ"א ה"ה) כל הנביאים וכל הכתובים

מאמרם ז"ל
אסתר ברוח
הקדש
נאמרה חד
אמר 'וימי
הפורים
האלה' וכו'
וחד אמר
'זכרם לא
יסוף מזרעם'

יְצִיאַת מִצְרַיִם גְּדוֹלָה מְזוֹ, שְׁאֲנוּ חֲיִבִים לְזַכֵּר אוֹתָהּ בְּכָל יוֹם, וּבִשְׁבִילָהּ עוֹשִׂים חֵג הַמְּצוֹת, וְלַעֲתִיד יִהְיֶה בְּטָל, לְפִי זֶה הַמְּדַרְשׁ, וְאִף הַיְצִיאַת מִצְרַיִם תִּהְיֶה מְפֹלָה לַעֲתִיד (בְּרִכּוֹת יב, ב), וּמֵאֵי אוֹלָמִיָּה דְּפוּרִים.

וְעוֹד, דְּבִפְרָק קָמָא דְּמַגְלָה (ו, א) אָמְרִינוּ, אֶסְתֵּר בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ נֶאֱמְרָה, רַב יוֹסֵף אָמַר, מִהֲכָא וְיִמֵּי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה לֹא יַעֲבְרוּ מִתּוֹךְ הַיְהוּדִים'. וְרַב גַּחְמָן פֵּר יִצְחָק אָמַר, מִהֲכָא וְזוֹכְרֵם לֹא יִסּוּף מְזַרְעֵם'. וּמִקְשִׁים

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

לימודי האמוראים מפסוקי המגילה
שהיא נכתבה ברוח הקודש

יש לדחות, שהלא יציאת מצרים גדולה מזו - חשובה היא מהנס שהיה בפורים^א, שהרי אָנוּ חֲיִבִים לְזַכֵּר אוֹתָהּ בְּכָל יוֹם, ככתוב (דברים טז, א) 'למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך', ובשְׁבִילָהּ - זכר לנס יציאת מצרים אנחנו עוֹשִׂים את חֵג הַמְּצוֹת - שבמשך שבעת ימים צריך לאכול מצה ואסור לאכול חמץ באיסור כרת^ב, ומכל מקום, לַעֲתִיד לבוא יִהְיֶה חֵג הַמְּצוֹת בְּטָל, לְפִי זֶה הַמְּדַרְשׁ, וְאִף הַזִּכְרִיהַ שֶׁל יְצִיאַת מִצְרַיִם עֲצֻמָּה, שאנו מזכירים בכל יום, תִּהְיֶה מְפֹלָה לַעֲתִיד לזכירת הניסים של הגאולה העתידה, כמבואר בגמרא (ברכות יב, ב)^ו, וּמֵאֵי אוֹלָמִיָּה דְּפוּרִים - ובמה עדיף חג הפורים מיציאת מצרים וחג הפסח, שהם יעברו ויתבטלו לעתיד לבא, או לכל הפחות יהיו טפלים לניסי הגאולה העתידה, ואילו ימי הפורים לא יעברו מהם'.

וְעוֹד יש לברר בפסוק זה, בהקדם מה דבגמרא בְּפְרָק קָמָא דְּמַגְלָה (ו, א) אָמְרִינוּ, מגילת אֶסְתֵּר בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ נֶאֱמְרָה - הדברים שכתובים בה, אינם מה שגילו מרדכי ואסתר בחכמתם, אלא מה שנמסר להם מן השמים ברוח הקודש, שנאמר וכו', רַב יוֹסֵף אָמַר, דְּבַר זֶה נִלְמַד מִהֲכָא - מהפסוק דלהלן, שנאמר וְיִמֵּי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה לֹא יַעֲבְרוּ מִתּוֹךְ הַיְהוּדִים', ומנין ידעו כותבי המגילה, מה יהיה בעתיד, אלא מוכח מכך שהמגילה נאמרה ברוח הקודש. וְרַב גַּחְמָן פֵּר יִצְחָק אָמַר, דְּבַר זֶה נִלְמַד מִהֲכָא - מהאמור בסוף אותו פסוק על העתיד וְזוֹכְרֵם לֹא יִסּוּף מְזַרְעֵם', שבכדי לומר כן על העתיד נצרך לרוח הקודש.

ציונים ומקודות

יאמרו עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים, כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את זרע בית ישראל מארץ צפונה ומכל הארצות אשר הדחתים שם, אמרו לו, לא שתעקר יציאת מצרים ממקומה, אלא שתהא שעבוד מלכות עיקר, ויציאת מצרים טפל לו. י. אמנם ראה במנות הלוי (שם) שכתב, שאף שניסי הגאולה העתידה יגברו על ניסי יציאת מצרים עד שתהא יציאת מצרים טפילה להם כמבואר, מכל מקום, ימי הפורים לא יהיו טפלים להם, מפני שלא היה עוד עם בני ישראל נמכרים כולם יחד להשמיד ולהרוג ולאבד מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד כאשר היה אז, כל שכן, שאי אפשר שיהיה גדול ממנו עד שיהיה זה בטל והאחר עיקר. יא. לשון הגמרא, תניא, רבי אליעזר אומר, אסתר ברוח הקודש נאמרה, שנאמר (אסתר ו, ו) ויאמר המן

בטלים לימות משיחנו חוץ ממגלת אסתר שנאמר וזכרם לא יסוף מזרעם ע"כ. והלא כמו זר נחשב היתכן יתבטלו ספרי הקודש, ואם יש טעם לבטולם מה יתרון מגלה זו עליהם, כי גם שברוח הקודש נאמרה, הלא הנבואה גדולה מרוח הקודש, ולמה גרעו דברי הנביאים ממנה. ועיי"ש מה שביאר. ז. וראה בעוללות אפרים (מאמר שב) שכתב לדקדק כעין דברי רבינו, שבמצרים היתה צעקה גדולה יותר מבשושן שלא היתה שם רק מחשבה בעלמא ונתבטלה. ח. ואילו את נס פורים אין חייבים לזכור אותה בכל יום, ולא תקנו לזכר הנס, חג שבעת ימים, עם מצוות ואיסורים חמורים. ט. לשון הגמרא, תניא, אמר להם בן זומא לחכמים, וכי מזכירין יציאת מצרים לימות המשיח, והלא כבר נאמר (ירמיה כג, ז) 'הנה ימים באים נאם ה' ולא

פסוק
'ומאמר
אסתר ק"ם:
דברי הפרים
האלה ונכתב
בספר

לְחַלֵּק מִצֹּהַ זֶה בְּשָׁנֵי יָמִים, מִה שֶׁלֹּא
עָשׂוּ בְּכָל שָׁאַר הַנְּפִים.
וְהַגִּם שֶׁתִּרְצוּ, פְּדֵי לְחַלֵּק כְּבוֹד לְאַרְץ
יִשְׂרָאֵל וְכוּ', עוֹד יֵשׁ לְדַרְשׁ בּוֹ
טַעַם אַחֵר לְשִׁבְחָהּ, דְּבִשְׁבַת פָּרָק רַפִּי

הָעוֹלָם (עֵינֵי תוֹס' ד"ה ורב), לְמַה רַב יוֹסֵף
נִקְטָה רִישִׁיהָ דְקָרָא וְלֹא סִיפִיהָ, וְרַב נַחֲמָן
נִקְטָה סִיפִיהָ וְלֹא רִישִׁיהָ, וּמֵאֵי בִּינְיָיְהוּ.
וְעוֹד הִקְשׁוּ הַפּוֹסְקִים (רֵאָה ר"ן מְגִילָה ב, א
ד"ה ויש), מָה רָאוּ מְרַדְּכֵי וְאַסְתֵּר

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאָר

היום שנקבע בו לעשות להם זכר, נוהגים כל
ישראל בשווה.

וְהַגִּם שֶׁתִּרְצוּ, שמה שחילקו את הפורים
לשני ימים, הוא לזכר שגם בזמן הנס לא נחו
כל היהודים מאויביהם ביום אחד, שהדרים
בערי הפרזות נחו כבר ביום י"ד, והדרים
בערים המוקפות חומה נחו רק ביום ט"ו.
ומה שלא קבעו חכמים, שכל הכרכים
המוקפות חומה מימות אחשוורוש יקראו
בט"ו, אלא רק הכרכים המוקפות כבר
מימות יהושע בן נון, הוא פְּדֵי לְחַלֵּק כְּבוֹד
לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְכוּ', שכשאירע נס פורים, היו
כל הערים שבארץ ישראל חריבות ופרזות,
ואם החילוק שבין פרזים למוקפין היה נקבע
לפי המוקפין מימות אחשוורוש, היה בכך
גנאי לארץ ישראל, ולכך קבעו את החילוק
לפי המוקפין מימות יהושע בן נון, שאז היו
בארץ ישראל הרבה ערים מוקפות חומה.
עוֹד יֵשׁ לְדַרְשׁ בּוֹ טַעַם אַחֵר לְשִׁבְחָהּ, בהקדם

וּמִקְשֵׁים הָעוֹלָם (עֵינֵי תוֹס' ד"ה ורב)²⁷, הרי שני
האמוראים אמרו דבר אחד, שמדברי הכתוב
שימי הפורים יתקיימו לעולם, יש ללמוד
שנאמרה ברוח הקודש, ואם כן, לְמַה רַב יוֹסֵף
נִקְטָה לְרֵאָה, דווקא את רִישִׁיהָ דְקָרָא - תחילת
הפסוק זימי הפורים האלה וגו', וְלֹא את
סִיפִיהָ - הסוף של אותו פסוק. וְאֵילּוּ רַב נַחֲמָן
נִקְטָה לְרֵאָה את סִיפִיהָ - את סוף הפסוק זיזכרם
לא יסוף מזרעם, וְלֹא את רִישִׁיהָ - תחילת
אותו פסוק. וּמֵאֵי בִּינְיָיְהוּ - ומהו ההבדל שבין
דרשת רב יוסף לבין דרשת רב נחמן בר יצחק.

השמחה בפורים היא

על שקיבלנו את התורה מאהבה מחמת הנס

וְעוֹד הִקְשׁוּ הַפּוֹסְקִים (עֵינֵי ר"ן מְגִילָה ב, א
ד"ה ויש)²⁸, מָה רָאוּ מְרַדְּכֵי וְאַסְתֵּר לְחַלֵּק
מִצֹּהַ זֶה שֶׁל פּוֹרִים בְּשָׁנֵי יָמִים - יום י"ד
לערי הפרזים, ויום ט"ו לעיירות המוקפות
חומה מימות יהושע בן נון, מִה שֶׁלֹּא עָשׂוּ
כֵן בְּכָל שָׁאַר הַנְּפִים שנעשו לישראל, שאת

ציונים ומקורות

יום טוב לדורות קבעוהו לכל אחד ביום שנה בו,
והשוו כל הכרכים המוקפים חומה לשושן, מפני
שבה היה עיקר הנס. וכי תימא, תינח לרבי יהושע בן
קרחא דאמר בגמרא (שם ב, ב) דבמוקפין חומה
מימות אחשוורוש תליא מילתא, אבל לתנא דמתניתין
דאמר מימות יהושע בן נון, הא לא דמיא לשושן,
ומה ראו לקבוע להם יום חמשה עשר. יש לומר
דהיינו טעמא, כדי לחלוק כבוד לארץ ישראל וכו',
ופירוש הענין, שכיון שהוצרכו לחלוק בין מוקפין
לשאין מוקפין כשם שנחלקה שושן משאר עיירות,
אילו תלו הדבר מימות אחשוורוש היתה ארץ ישראל
שהיתה חריבה באותן הימים נידונה כפרזים והיה
גנאי בדבר, ולפיכך תלו הדבר בימות יהושע בן נון

בלבו' וכו'. רב יוסף אמר, מהכא זימי הפורים האלה
לא יעברו מתוך היהודים. רב נחמן בר יצחק אומר,
מהכא זיזכרם לא יסוף מזרעם'. יב. וראה עוד
במהרש"א (ח"א ד"ה מהכא). וראה טורי אבן, פני
יהושע, ראש משביר (מגילה שם) שדקדקו בזה.
יג. לשון הר"ן, ויש כאן שאלה, מה ראו אנשי כנסת
הגדולה לחלוק מצוה זו לימים חלוקים ולקבוע יום
מיוחד לפרזים ויום מיוחד לכרכים וכו'. יש לומר,
שמפני שהיהודים היושבים בערי הפרזות והיהודים
אשר בשושן לא נחו מאויביהם ביום אחד, שהרי
היהודים הפרזים נחו בארבעה עשר, והיהודים אשר
בשושן נחו בחמשה עשר, ועשו מאליהם כל אחד
ביום מנוחתו משתה ושמחה, לפיכך שקבעו עליהם

עֲקִיבָא (פח, א) אֲמַרִינוּ, מִכָּאן מוֹדְעָא רַבָּא לְאוֹרֵיתָא. אֲמַר רַבָּה, אָף עַל פִּי כֵן, הָדוּר קִבְלוּהּ בְיָמֵי אַחְשָׁרוּשׁ. וְקִיּוּמָא לָן (פסחים סח, ב), דְּהִפְלֵל מוֹדִים בְּעֶצְרַת דְּבַעֲיָנָן

נְמוֹ 'לָכֶם', שֶׁהוּא יוֹם שְׁנַתְנָה בּוֹ תוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל.

וְאִם כֵּן, פּוֹרִים נְמוֹ בְּעֵינָן לָכֶם, מִשּׁוּם שֶׁהוּא יוֹם קִבְלַת הַתּוֹרָה, וְלֹא

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאָר

נחלקו אמוראים האם מחוייב האדם לקיים בו 'לכם', דהיינו להתענג בו באכילה ושתייה, אבל הפל - כל התנאים מוֹדִים בְּעֶצְרַת - בחג השבועות שהוא יום מתן תורה, דְּבַעֲיָנָן נְמוֹ - שצריך לקיים גם 'עצרת תהיה לָכֶם', שיהא חציו 'לכם' באכילת סעודה ובהתענגות במאכל ובמשתה, ואין האדם רשאי להתעסק כל היום רק בלימוד תורה. והטעם, לפי שֶׁהוּא יוֹם שְׁנַתְנָה בּוֹ תוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, ואנו חייבים להראות שנוח ומקובל לנו יום זה שניתנה בו התורה.¹⁷

וְאִם כֵּן, מחמת טעם זה שאמרו לגבי יום מתן תורה, פּוֹרִים נְמוֹ בְּעֵינָן לָכֶם - חייבים לשמוח בו באכילה ושתייה, וכמו שאמרו בגמרא (שם)¹⁸, והיינו מִשּׁוּם שֶׁהוּא יוֹם קִבְלַת הַתּוֹרָה - שהרי בו קיבלו את התורה מרצון.

מה דְּגַמְרָא שְׁבַת פָּרָק רַבִּי עֲקִיבָא (פח, א)¹⁹ אֲמַרִינוּ, מִכָּאן - מכך שבני ישראל במעמד הר סיני, קיבלו את התורה מתוך כפיה, יש להם מוֹדְעָא רַבָּא לְאוֹרֵיתָא - טענה גדולה של אונס, שמבטלת את קבלת התורה, שמפני שהכריחו אותם לקבלה, אינם חייבים לקיימה, ואין להענישם על ביטולה. אֲמַר רַבָּה, אָף עַל פִּי כֵן - אף שמתחילה קיבלו את התורה רק מתוך אונס וכפיה, הָדוּר קִבְלוּהָ - שוב חזרו וקיבלו עליהם את התורה מרצון בְּיָמֵי אַחְשָׁרוּשׁ, מחמת אהבת הנס שניצלו מגזירת המן²⁰. ונמצא שבפורים אנחנו שמחים גם על מה שקיבלנו בימים אלה את התורה מרצון.

וְהֵנָּה קִיּוּמָא לָן - מבואר בגמרא (פסחים סח, ב)²¹ להלכה, דָּאָף שֶׁלְגַבִּי יוֹם טוֹב

ציונים ומקורות

אומר, חלקהו חציו לאכילה ושתייה, וחציו לבית המדרש. ואמר רבי יוחנן, ושניהם מקרא אחד דרשו, כתוב אחד אומר (דברים טז, ח) 'ששת ימים תאכל מצות, וביום השביעי' עצרת לה' אלוֹקֶיךָ, וכתוב אחד אומר (במדבר כט, לה) 'עצרת תהיה לכם'. רבי אליעזר סבר, או כולו לה' או כולו לכם. ורבי יהושע סבר, חלקהו, חציו לה' וחציו לכם. אמר רבי אלעזר, הכל מודים בעצרת דבְּעֵינָן נְמוֹ לָכֶם, מאי טעמא, יום שניתנה בו תורה הוא. יז. לגבי שמיני עצרת נאמר (במדבר כט, לה), 'בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֶצְרַת תִּהְיֶה לָכֶם פֶּלַ מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ'. יח. על פי רש"י (ד"ה דבְּעֵינָן). יט. לשון הגמרא, אמר רב יוסף, הכל מודים בפורים דבְּעֵינָן נְמוֹ לָכֶם, מאי טעמא, 'ימי משתה ושמחה' כתיב.

כדי שתהא נדונת ככרכים וכו'. יד. לשון הגמרא, ויתיצבו בתחתית ההר' (שמות יט, יז), אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא, מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם, אם אתם מקבלים התורה, מוטב. ואם לאו, שם תהא קבורתכם. אמר רב אחא בר יעקב, מכאן מודעא רבה לאורייתא. אמר רבא, אף על פי כן, הדור קבלה בימי אחשורוש [שוב קיבלו את התורה בני ישראל מרצון בימי אחשורוש, מחמת אהבת הנס שנעשה להם אז שניצלו מגזירת המן], דכתיב (אסתר ט, כז) 'קימו וקבלו היהודים', קיימו מה שקיבלו כבר. טו. על פי רש"י (שם ד"ה בימי). טז. לשון הגמרא, רבי אליעזר אומר, אין לו לאדם ביום טוב אלא או אוכל ושותה, או יושב ושונה. רבי יהושע

דְּוֹקָא דְּבַעֲיָנָא נְמִי לְכֶם, דְּהִינּוּ שְׂמִחִיבִים לְתַת חֲצִיזָא לְה' בְּלַמּוּד הַתּוֹרָה, שְׁהָרִי בְּמִקְרָא מְגִלָּה סְגִי לְתַלְמוּד תּוֹרָה שֶׁל אוֹתוֹ הַיּוֹם. וְיֵשׁ רְמֵז לְזוֹה, מִפְּאֵי דְאַמְרִינָא פֶּרֶק קַמָּא דְּמְגִלָּה (י, ב), 'וְהָיָה לְה' לְשֵׁם' (ישעיה נה, יג), זֶה מְקַרָּא מְגִלָּה, 'לְאוֹת עוֹלָם

לֹא יִכְרַת' אֵלּוּ יְמֵי הַפּוֹרִים, דְּשִׁמְעַ מִינָה שְׂמִיחָה לְה' בַּיּוֹם הַזֶּה, הוּא מְקַרָּא מְגִלָּה לְחוֹדֵי, וְאִין חַיִּיב לְשׁוּם לְמוּד אַחַר. וְכֵן הַמְּנַהֵג שְׂאִין הַתִּינוּקוֹת הוֹלְכִים לְבֵית רַבָּן בַּיּוֹם פּוֹרִים, וְנִתְּנָו רְמֵז 'אִין אֶסְתֵּר מְגִדָּת' (אסתר ב, כ; ראה מהר"ל

זֶרַע שְׂמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

בפורים אין חיוב תלמוד תורה - חציו לה, מלבד קריאת המגילה

וְיָאֵוֹר דְּוֹקָא דְּבַעֲיָנָא נְמִי - שְׂצִירָךְ בְּפּוֹרִים אִם כֵּן לְכֶם, כְּלוּמַר, שְׂבִנוּסְפָּ עַל הַחֲלֵק לְה' צִירָךְ לְתַת גַּם חֲצִי יוֹם לְכֶם, דְּהִינּוּ שְׂמִחִיבִים לְתַת חֲצִיזָא לְה' בְּלַמּוּד הַתּוֹרָה, כְּמוּ בַיּוֹם טוֹבִים. אֲלֵא הַכוּוּנָה שְׂעִיקָר הַיּוֹם הוּא לְכֶם, שְׁהָרִי בְּמִקְרָא מְגִלָּה סְגִי - דִּי לְקִיִּים בּוּזָה חַיִּיב תַּלְמוּד תּוֹרָה יֵשׁ אִתּוֹ הַיּוֹם, וּבְכָל שְׂאֵר הַיּוֹם שֶׁל פּוֹרִים, יֵשׁ לְשִׁמּוּחַ בְּמֵאכֵל וּמִשְׁתָּה, וְלֹא דוּקָא בְּחֲצִיזָא בְּלַבַּד.

וְיֵשׁ רְמֵז לְזוֹה - שְׂבִיּוֹם הַפּוֹרִים אִין חַיִּיבִים בְּלִימוּד הַתּוֹרָה יוֹתֵר מִמִּקְרָא מְגִלָּה, מִפְּאֵי דְאַמְרִינָא בְּגִמְרָא פֶּרֶק קַמָּא דְּמְגִלָּה (י, ב) עַל

הַפּוֹסוּק (ישעיה נה, יג) ^כ וְהָיָה לְה' לְשֵׁם לְאוֹת עוֹלָם לֹא יִכְרַת, 'וְהָיָה לְה' לְשֵׁם, זֶה מְקַרָּא מְגִלָּה, 'לְאוֹת עוֹלָם לֹא יִכְרַת', אֵלּוּ יְמֵי הַפּוֹרִים, דְּשִׁמְעַ מִינָה - שְׂמִשְׁמַע מִדְּבַרֵי הַגְּמָרָא, שְׂמִיחָה לְה' - הַחֲלֵק שִׁיחִיָּה לְה' בַּיּוֹם הַזֶּה שֶׁל פּוֹרִים, הוּא מְקַרָּא מְגִלָּה לְחוֹדֵי - לְבַדּוֹ, שְׂעַל יְדֵי מְקַרָּא מְגִלָּה, יוֹצֵאִים כְּבֵר יְדֵי חוֹבַת הַלְּה"ה שֶׁל יוֹם הַפּוֹרִים, וְאִין בּוֹ חַיִּיב לְשׁוּם לְמוּד תּוֹרָה אַחַר, וְכָל שְׂאֵר הַיּוֹם יֵשׁ לְעַסוּק בּוֹ בְּמִצְוֹת שֶׁל שְׂמִחַת הַיּוֹם. וְכֵן הוּא הַמְּנַהֵג, שְׂאִין הַתִּינוּקוֹת הוֹלְכִים לְבֵית רַבָּן בַּיּוֹם פּוֹרִים לְלַמּוּד תּוֹרָה, וְנִתְּנָו לְכֵן רְמֵז מִהַפּוֹסוּק (אסתר ב, כ) ^כ 'אִין אֶסְתֵּר מְגִדָּת' ^כ - בְּחַג שְׂנַקְבַּע לְזַכַּר הַנֶּס שְׂנַעֲשָׂה עַל יְדֵי אֶסְתֵּר, אִין מְגִידִים

צִיּוֹנִים וּמְקוּדוֹת

אֶסְתֵּר מְגִדָּת מוֹלְדָתָהּ וְאֵת עֲמָה פְּאָשֵׁר צָוָה עָלֶיהָ מְרִדְכִי וְאֵת מְאָמֵר מְרִדְכִי אֶסְתֵּר עֲשָׂה פְּאָשֵׁר הִיָּתָה בְּאֶמְנָה אִתּוֹ. כְּג. זֶה לְשׁוֹן הַמְּהַר"ל (מְנַהֵגִים, הַלְכוֹת פּוֹרִים אוֹת ג), אִמֵּר מְהַר"י סְגִל, אִין לְהַגִּיד הַהֲלַכָּה אֵל הַבְּחוּרִים בְּתַעֲנִית אֶסְתֵּר, וְסַמְךָ לְדַבֵּר 'אִין אֶסְתֵּר מְגִדָּת. וְכַשְׁתַּעֲנִית אֶסְתֵּר מוֹקֵדִים לְה', לֹא חֵשׁ וְהַגִּיד. וְכֵן כְּשִׁאֲרַע בַּיּוֹם ד' הַגִּיד בּוֹ בַּיּוֹם, מִשׁוּם דְּבַיּוֹם ו' אִין לְהַגִּיד, דְּהוּא שׁוֹשֵׁן פּוֹרִים וְעַרְבֵי שַׁבַּת וְאִין פְּנֵאִי. וְאִמֵּר, דְּהוּא סְבֵר טַעֲמָא דֵאִין מְגִידִים, מִתּוֹךְ שְׂטֵרוּדִים לְעִשְׂוֹת בְּצוּרְכֵי פּוֹרִים, כְּדִרְךָ שְׂאִין הוֹלְכִים בִּישִׁיבָה בְּעַרְבֵי שַׁבַּת, מִשׁוּם טוֹרַח לְכַבּוֹד שַׁבַּת. וְהִיכָא דִישְׁנָן בְּחוּרִים פְּנוּיִים דֵאִית לְהוֹן מְטֵרִיחִים אַחֲרֵיהֶם לְצוּרְכָן, אִין לְהַקְפִּיד שְׂמִגִּידוֹן הַהֲלַכָּה בְּתַעֲנִית אֶסְתֵּר. וְנִרְאָה שְׂדַעַת רַבִּינוּ רַבִּינוּ הִיא כְּמַהֲרִי"ל, וְסִבְרָה שְׂמָה שְׂפֵטֵר מְהַר"ל מִשׁוּם טִירְדָּא, הוּא לֹא דוּקָא בְּתַעֲנִית אֶסְתֵּר, שְׂכָל שְׂכָן בְּפּוֹרִים עֲצָמוּ, שְׂטֵרוּדִים בּוֹ בְּשִׂאֵר מִצְוֹת הַיּוֹם, מִשְׁלוּחַ מְנוֹת

כ. רַבִּינוּ מְחַדָּשׁ, שְׂשׁוֹנָה הַלְכָם שֶׁל פּוֹרִים, מְהַלְכָם שֶׁל עֲצֵרַת. שְׂאֵף שְׂמָה שְׂאִמְרוּ שְׂבַעֲצֵרַת הַכָּל מוֹדִים דְּבַעֲיָנָא נְמִי לְכֶם, הַכוּוּנָה שְׂאֵף רַבִּי אֲלִיעִזֵּר הַסּוֹבֵר שְׂבִשְׂאֵר יְמֵים טוֹבִים רְשָׁאֵי אֲדָם לְהִיּוֹת יוֹשֵׁב וְשׁוֹנָה בּוֹ כָּל הַיּוֹם אִם יִרְצָה, מְכָל מְקוֹם, בְּעֲצֵרַת הוּא מוֹדָה שְׂחַיִּיב לְהַקְדִּישׁ חֵלֶק מִהַיּוֹם לְשְׂמִחָה שֶׁל אֲכִילָה וְשְׂתִיָּה, וְכַשִּׁיתָ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּשִׂאֵר יְמֵים טוֹבִים, אִמְנֵם בּוֹדָאֵי אֵף בְּעֲצֵרַת יֵשׁ גַּם חַיִּיב לְהַקְדִּישׁ חֵלֶק הַשְּׁנַי שֶׁל הַיּוֹם לְלִימוּד הַתּוֹרָה וְנִכְמוּ שְׂאִמֵּר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּשִׂאֵר יְמֵים טוֹבִים 'חֲלַקְהוּ חֲצִיזָא לְה' חֲצִיזָא לְכֶם'. אֵךְ בְּפּוֹרִים אִין הַדְּבַר כֵּן, אֲלֵא יֵשׁ לְהַקְדִּישׁ אֵת כָּל הַיּוֹם לְמִצְוֹת שֶׁל שְׂמִחַת הַיּוֹם, וְהַחַיִּיב שֶׁל לִימוּד הַתּוֹרָה יוֹצֵאִים בְּקִרְיַת הַמְּגִלָּה, כְּדִלְהֵלֶן. וְרַאֵה עוֹד כְּעִין זֶה, בְּכַבּוֹד הַבֵּית (מְגִלָּה סוֹף פ"א ד"ה אִמֵּר בֵּא). כֵּא. לְשׁוֹן הַפּוֹסוּק, 'תַּחַת הַנְּעֻצָּן יַעֲלֶה בְּרוּשׁ וְתַחַת הַסְּרָפֵד יַעֲלֶה הַדָּס וְהָיָה לְה' לְשֵׁם לְאוֹת עוֹלָם לֹא יִכְרַת. כְּב. לְשׁוֹן הַפּוֹסוּק, 'אִין

אינו נקרא צווי, הואיל שלא קבלנוהו עלינו אלא באנס. אבל בזמן פורים קבלנוהו עלינו מדעתנו, וכאלו אותו היום נצטוינו.

ומישום הכי, מצוה לשנות הרבה ביום פורים, שעקר שְׂכַר של

מנהגים, הלכות פורים אות ג). והדין נותן להיות שְׂמֵחִים וטובי לב על שְׁקִינֵנו בְּאוֹתוֹ יום שְׂמִחַת התורה ושְׂמִחַת מצוות בְּיָפוֹי פֶּחַ הַשְּׂכָר, שְׁגֹדֹל הַמְצָוָה וְעוֹשָׂה, מִמִּי שְׂאִינוּ מְצוּהָ וְעוֹשָׂה (קידושין לא, א), ומה שְׂכָבֵר נְצַטְוִינוּ מֵהָרָסִינִי

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

(קידושין לא, א)¹², ורב יוסף אמר (שם)¹³, שעבור החילוק בין המצווה ועושה לבין שאינו מצווה ועושה, ראוי לעשות סעודה ולשמוח. ומה שְׂכָבֵר נְצַטְוִינוּ מֵהָרָסִינִי אינו נקרא צווי - אין אנו כמצווים ועושים, הואיל שלא קבלנוהו עלינו אלא באנס, ואינה נחשבת קבלה¹⁴. אֲבָל בְּזֶמַן נִס פִּוְרִים קִבְּלָנוּהוּ עָלֵינוּ מִדְּעַתְנָנוּ, וְהָרִי זֶה כְּאֵלּוֹ אוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁל פִּוְרִים נְצַטְוִינוּ עַל הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת, שֶׁעַל יְדֵי צִוּוֵי זֶה יִתְרַבֵּה שְׂכָרֵנוּ, וְלִכְךָ רָאוּי לַעֲשׂוֹת סְעוּדָה וְלִשְׂמׁוֹחַ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם¹⁵.

שתיית היין בפורים כנגד יין המשומר שהוא שְׂכַר הַצְדִּיקִים לַעֲתִיד לְבָא

ומישום הכי - כנגד מה שבפורים נתרבה שְׂכָרֵנוּ, מְצוּהָ לְשַׁנּוֹת הַרְבֵּה יַיִן בְּיּוֹם

ומורים את התורה לתלמידים, משום שטרודים בכל היום לקיים מצוות היום.

על ידי קבלת התורה בפורים אנו 'מצווים ועושים' ושכרינו מרובה

וְהַדִּין נוֹתֵן לְהֵיוֹת שְׂמֵחִים וטובי לב בכל יום הפורים ואף יותר מחג העצרת, על שְׁקִינֵנו בְּאוֹתוֹ יוֹם שְׂמִחַת הַתּוֹרָה וְשְׂמִחַת מְצוּוֹת בְּיָפוֹי פֶּחַ הַשְּׂכָר - שעבור קבלת התורה ומצוותיה מרצון ביום זה, שמחמת שהיתה ברצון אנחנו מצווים לקיים, ונקבל יותר שכר על קיומם, שְׂהָרִי גְדוֹל הַמְצָוָה וְעוֹשָׂה - מרובה שכרו של מי שמצווה לקיים את המצוות והוא מקיימם, מִמִּי שְׂאִינוּ מְצוּהָ וְעוֹשָׂה - מהמקיים את המצוות ואינו מצווה לקיימם¹⁶, כמבואר בגמרא

צִוּוִּים וּמְקוּדוֹת

כו. לשון הגמרא, אמר רב יוסף, מריש הוא אמינא, מאן דהוה אמר לי הלכה כרבי יהודה דאמר סומא פטור מן המצוות, עבידנא יומא טבא לרבנן, דהא לא מיפקידנא והא עבידנא. השתא דשמעיתא להא דאמר רבי חנינא גדול מצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה, אדרבה, מאן דאמר לי דאין הלכה כרבי יהודה, עבידנא יומא טבא לרבנן. וראה ים של שלמה (ב"ק פ"ז סימן לו) שביאר שסעודת בר מצוה היא סעודת מצוה מטעם זה שהנער יצא מכלל אינו מצווה ועושה לכלל מצווה ועושה. כז. שהרי על קבלה זו אמר רבא בגמרא (שבת פח, א) מאן מודעה רבה לאורייתא. ראה כעין דברי רבינו בבני יששכר (מאמרי חודש אדר מאמר ח אות ב) שעד הנס של פורים לא נחשבה קבלת התורה קבלה, ולכך לא הגינה עליהם. כח. ועל כן, אף שבעצרת שמחים רק בחצי היום, לפי שאז אין שמחתנו גדולה כל כך, שבמתן תורה עדיין היינו בכלל אינו מצווה

ומתנות לאביונים, כדלהלן [ראה עוד בתרומת הדשן (סימן קי) שיישב המנהג שעושים את סעודת פורים סמוך לערב ועיקרה בליל ט"ו, שזהו משום שטרודים כל היום במצוות]. אולם ראה כמון אברהם (סימן תרפו סק"ג) שהביא בשם הגהת מנהגים שהקשה על מהרי"ל, שממה שבגמרא (מגילה ז, ב) אמרו שבפורים היו התלמידים מתאחרים לבוא לבית המדרש, מוכח שאפילו בפורים נהגו התלמידים ללמוד לפני רבם. וראה אליה זוטא (סק"ד) שדחה ההוכחה מהגמרא (שם). כד. מפני שהמצווה ועושה יש לו צער בדבר, שדואג ומצטער פן יעבור על המצוה. ואילו מי שאינו מצווה ועושה אינו חייב בדבר. ואם ירצה יוכל שלא לקיים את המצוה [ד"ה גדול]. וראה עוד בריטב"א (ד"ה דאמר). כה. לשון הגמרא, ואמר רבי חנינא, ומה מי שאינו מצווה ועושה כך, מצווה ועושה על אחת כמה וכמה, דאמר רבי חנינא, גדול מצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה.

שְׁמִחַת גַּם זֶה, עֲנֵשׁ הַרְשָׁעִים יוֹתֵר חָמוּר, שְׂאִין לָהֶם עוֹד טַעֲנַת אֲנָס, וְאִין עוֹד מוֹדְעָא לְאוּרִיתָא. וְכֵן שִׁכְר הַצְּדִיקִים יוֹתֵר מְרַבָּה, כִּי נִצְטוּוּ וְעָשׂוּ. וְאַף הָאֲמוֹת אֲבָדוּ כָּל חֻלְקָם בְּגַן עֵדֶן, מֵאַחַר שִׁקְבָּלְנוּ עָלֵינוּ בְּרָצוֹן.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

עֲנֵשׁ הַרְשָׁעִים שאינם מקיימים את התורה, הוא יוֹתֵר חָמוּר, שֶׁהִרִי מַעֲתָה אִין לָהֶם עוֹד טַעֲנַת אֲנָס, וּמִמִּילָא אִין עוֹד מוֹדְעָא - טַעֲנַת בִּיטוּל לְאוּרִיתָא - לַקְבַּלַת הַתּוֹרָה, וְכִיּוֹן שְׁקִיבְלוּהָ עֲלֵיהֶם לְקִיּוּמָהּ, רְאוּיִים הֵם לַעֲנוּשׁ עַל שֶׁלֹּא קִיּוּמוּהָ. וְכִמוּ כֵּן שִׁכְר הַצְּדִיקִים הַמְּקַיְיִמִים אֶת הַתּוֹרָה, הוּא יוֹתֵר מְרַבָּה עַל יְדֵי נִס פּוֹרִים, כִּי נִצְטוּוּ וְעָשׂוּ - שֶׁהֵם כְּמַצּוּוִים וְעוֹשִׂים, שֶׁשִּׁכְרָם מְרֻבָּה מִמִּי שְׂאִינוּ מַצּוּוּהָ וְעוֹשֶׂהָ. וְאַף הָאֲמוֹת שֶׁלֹּא נִתְּנָה לָהֶם הַתּוֹרָה בְּהַר סִינַי, עַל יְדֵי נִס פּוֹרִים, אֲבָדוּ כָּל חֻלְקָם שֶׁהָיָה רְאוּיָה לָהֶם בְּגַן עֵדֶן אֵילוּ הָיְתָה הַתּוֹרָה נִתְּנָה לָהֶם בְּכַפֵּיהָ, מֵאַחַר שֶׁאֲנַחְנוּ כְּבָרְצוּנוּ אִין עָלֵינוּ בְּרָצוֹן אֶת הַתּוֹרָה³², וְעַל כֵּן מַעֲתָה שִׁיךְ יוֹתֵר לּוֹמֵר עֲלֵיהֶם 'אֲרוּרִים כָּל הַרְשָׁעִים'.

צִוּוִים וּמְקוּדוֹת

הַצְּדִיקִים וְכו', וְהִינּוּ שֶׁגַם מֵאִז עֲנוּשׁ הַרְשָׁעִים חָמוּר כִּי אִין שׁוּב טַעֲנַת מוֹדְעָא, וְעַל יְדֵי כֵּן עֲתִיד הַקְּב"ה לְהַנְחִיל לְכָל צְדִיק וְצְדִיק שִׁי עוֹלָמוֹת, וּפִירֵשׁ 'מִמְקוֹם אַחֵר' גַּם כֵּן מֵהַרְשָׁעִים שֶׁמֵּאֲבָדִים חֻלְקָם, וְכֵן מֵאִז נִיטַל מֵהָאֲמוֹת כָּל חֻלְקָם בְּגַן עֵדֶן אַחֵר שֶׁקִּיבְלוּ בְּרָצוֹן. וְעִיִן רִישׁ מַסְכַּת עֲבוּדָה זֶרָה. וְלִכְּן רְאוּיָה לְהַרְבּוֹת בְּמִשְׁתָּהּ הֵינּוּ מֵאִד, זָכַר לִיִן הַמְּשׁוֹמֵר. ³³ רָאָה טוֹר ('או"ח סימן תרצ) שֶׁכָּתַב כֵּן בְּשֵׁם הַיְרוּשָׁלַיִ (מְגִילָה פ"ג ה"ו), וְכֵן הוּא הַנוֹסַח בְּהַרְבָּה סִידוּרִים. אֵךְ לְפָנֵינוּ בִּירוּשָׁלַיִם יֵשׁ גִּירְסָא אַחֲרָת. וְרָאָה עוֹד בְּתוֹסּוֹפּוֹת (שם ז, ב ד"ה עד). ³⁴ רָאָה לְהֵלֵן בְּדַבְרֵי רִבִּינוּ, שֶׁעַל יְדֵי קְבַלַת הַתּוֹרָה מֵאַהֲבָה בְּפוֹרִים, נִסְתַּמָּה טַעֲנַת הַגּוֹיִם לְעֲתִיד לְבָא, וְהִינּוּ בְּשַׁעַת שִׁיבּוֹא הַקְּב"ה לְתַת שִׁכְר לְמִי שֶׁעֲסַק בְּתוֹרָה. וּמֵבּוֹאֵר שֶׁם, שֶׁהַגּוֹיִם יִבְקָשׁוּ שֶׁגַם עֲלֵיהֶם יִכְפֶּה הַקְּב"ה אֶת קְבַלַת הַתּוֹרָה כְּשֶׁם שֶׁכַּפֵּה לְיִשְׂרָאֵל, וְאִז

עֲתִיד, הוּא יִין הַמְּשׁוֹמֵר בְּעֲנָבֵי מִשְׁתֵּת יְמֵי בְּרָאשִׁית (בְּרִכּוֹת לז, ב).

וְכָתַב הַכְּבוֹד הַכְּמִים (בְּסַפְרו כְּבוֹד הַבַּיִת) סוּף פֶּרֶק קַמָּא דְּמִגְלָה (ד"ה אַמֵּר רַבָּא), דְּמַהֲאִי טַעֲמָא אֲמַרִינָן 'בְּרוּכִים כָּל הַצְּדִיקִים אֲרוּרִים כָּל הַרְשָׁעִים', לְפִי

פוֹרִים³², לְפִי שֶׁעָקַר שִׁכְר שֶׁ עֲתִיד - שִׁינְתָן לְעֲתִיד לְבוֹא לְצְדִיקִים הַמְּקַיְיִמִים אֶת הַתּוֹרָה וְהַמַּצּוּוֹת, הוּא שִׁיבְלוּ יִין הַמְּשׁוֹמֵר בְּעֲנָבֵי מִשְׁתֵּת יְמֵי בְּרָאשִׁית, כְּמֵבּוֹאֵר בְּגַמְרָא (בְּרִכּוֹת לד, ב), וְלִרְמוֹז עַל רִיבּוּי יִין הַמְּשׁוֹמֵר שִׁינְתָן לָנו לְעֲתִיד, אֲנו מְרַבִּים בְּשִׁתִּיּוֹת יִין בְּפוֹרִים.

'אֲרוּרִים כָּל הַרְשָׁעִים' עַל יְדֵי קְבַלַת הַתּוֹרָה מֵתוֹן שִׁמְחָה

וְכָתַב הַכְּבוֹד הַכְּמִים (בְּסַפְרו כְּבוֹד הַבַּיִת) כְּסוּף פֶּרֶק קַמָּא דְּמִגְלָה (ד"ה אַמֵּר רַבָּא)³³, דְּמַהֲאִי טַעֲמָא אֲמַרִינָן בְּפוֹרִים בְּנוֹסַח הַבְּרַכָּה שֶׁאֲמַרִים אַחֵר קְרִיאַת הַמְּגִילָה, בְּרוּכִים כָּל הַצְּדִיקִים, אֲרוּרִים כָּל הַרְשָׁעִים³⁴, וְלֹא דִי בְּמָה שֶׁאֲמַרִים אֲרוּרֵי הַמֵּן בְּרוּךְ מֵרַדְכִי. לְפִי שֶׁמִּחַת גַּם זֶה שֶׁל פּוֹרִים, שֶׁעַל יְדֵהּ קִיבְלוּ עָלֵינוּ אֶת הַתּוֹרָה מֵאַהֲבָה,

וְעוֹשֶׂה מַחַמַּת הַמוֹדְעָא מִפְּנֵי הַכַּפֵּיהָ, הַמְּבַטֵּל אֶת קְבַלַת הַתּוֹרָה. בְּפוֹרִים שֶׁקִּיבְלוּ עָלֵינוּ אֶת הַתּוֹרָה מֵאַהֲבָה, אֲנַחְנוּ שִׁמְחִים כָּל הַיּוֹם, עַל שֶׁנִּהְיִינוּ בְּכָל מַצּוּוֹה וְעוֹשֶׂה. ³⁵ רָאָה לְעִיל (אוֹת טו) שֶׁתַּמָּה רִבִּינוּ עַל מַצּוּה זו, שֶׁהִרִי אִין דְּרִךְ הַחֲכָמִים לְשִׁתּוֹת הַרְבֵּה יִין. ³⁶ לְשׁוֹן הַגַּמְרָא, אַמֵּר רַבִּי יוֹחָנָן, כָּל הַנְּבִיאִים כּוֹלֵן לֹא נִתְּנָבּוּ אֵלָא לְבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה, אֲבָל צְדִיקִים גְּמוּרִים 'עֵינִן לֹא רִאֲתָה אֱלֻקִים זוֹלַתְךָ' (יִשְׁעִיָה סד, ג) וְכו'. מֵאִי 'עֵינִן לֹא רִאֲתָה', אַמֵּר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי, זֶה יִין הַמְּשׁוֹמֵר בְּעֲנָבֵי מִשְׁתֵּת יְמֵי בְּרָאשִׁית. [גַּם כְּכּוֹד הַבַּיִת שֶׁהוּבָא בְּסִמּוּךְ, כְּתוּב שֶׁמִּשְׁתָּהּ הֵינּוּ הוּא זָכַר לִיִן הַמְּשׁוֹמֵר]. וּבְבִיאור עוֹמֵק הָעֲנִין, רָאָה יֵד רְמָה (פְּנֵה־דָרִיךְ צ, א ד"ה הַא דְּגִרְסִינָן), וּבְסַפְרו הַעֲקָרִים (לְרַבִּי יוֹסֵף אֲלִבּוּ ז'ל, מֵאֲמַר ד פל"ג), וּמֵהַרְשָׁ"א (בְּרִכּוֹת שם ד"ה ז). ³⁷ לְשׁוֹן הַכְּבוֹד הַבַּיִת, וְמַהֲאִי טַעֲמָא נִכּוֹן גַּם כֵּן לּוֹמֵר בְּרוּכִים כָּל

וּמִשׁוֹם הָכֵי, תִּקְנוּ שְׁנֵי יָמִים, לְרִמּוֹז עַל הַלְמוּד וְהַמְעֵשָׂה שֶׁקָּבְלוּ עֲלֵיהֶם בְּרִצּוֹן טוֹב. וְחִלְקוּ גַם בֵּין בְּפָרִים לְכָרְפִים, מִשׁוֹם דְּבִכְפָּרִים שְׂאִין לָהֶם מְזוֹנוֹת בְּרוּחַ, אֵינָם יְכוּלִים לְלַמֵּד תּוֹרָה אֶלָּא בְּדַחֲק, אֲבָל זְהִירִים בְּמַעֲשָׂה.

וְהִנֵּה הַתּוֹרָה עֲנִינָה לְמוֹד וּמַעֲשָׂה, וְהֵם שְׁנֵי דְבָרִים, וְהַמְעֵשָׂה חָשׁוּב מִן הַלְמוּד, וְכָל יִשְׂרָאֵל חֲיָבִים בְּמַעֲשָׂה, אֲבָל אֵין פְּלִים רְאוּיִים לְלַמֵּד, שְׂיֵשׁ מִי שֶׁחָסַר דַּעַת, וְאֵם אֵין דַּעַת, בִּינָה מְנִין, וְיֵשׁ מִי שֶׁהוּא מְטָפֵל וְאֵנוּם.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאָר

שני ימי הפורים

כנגד לימוד התורה וקיום המצוות במעשה

את המגילה ומקיימים את כל מצוות היום ואין בו כמעט לימוד התורה, וביום השני אין בו כל קיום המצוות האלה, רק מרבים בו בשמחה¹⁷, ופנויים בו ללימוד תורה, כדי לְרִמּוֹז בכך עַל שְׁנֵי הַדְּבָרִים, שֶׁהֵם הַלְמוּד וְהַמְעֵשָׂה, שֶׁקָּבְלוּ עֲלֵיהֶם בְּרִצּוֹן טוֹב, בזמן שאירע הנס של פורים.

וְהִנֵּה הַתּוֹרָה שֶׁקִּבְּלָנוּ בְּרִצּוֹן, עֲנִינָה לְמוֹד הַתּוֹרָה לִידַע את המצוות שצריכים אנו לקיים, וּמַעֲשָׂה - וגם קיום המצוות בפועל, וְהֵם שְׁנֵי דְבָרִים חֲלוּקִים זֶה מִזֶּה, וְהַמְעֵשָׂה - קיום המצוות חָשׁוּב הוּא יוֹתֵר מִן הַלְמוּד, שֶׁהַעִיָּקֵר הוּא לְקִיּוּם הַמְצוּוֹת¹⁷, וְעוֹד מְצִינּוּ עֲדִיפוֹת לְקִיּוּם הַמְצוּוֹת, שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל חֲיָבִים בְּמַעֲשָׂה שֶׁל קִיּוּם הַמְצוּוֹת, אֲבָל אֵין פְּלִים רְאוּיִים לְלַמֵּד הַתּוֹרָה, שְׂיֵשׁ מִי שֶׁחָסַר דַּעַת - שאין דעתו שלימה לענין שיוכל להגות בתורה כראוי, וְאֵם אֵין בו דַּעַת, בִּינָה מְנִין¹⁸ - היאך יוכל להבין את התורה, ועל כן הוא פְּטוּר מִלְעֲסוֹק בָּהּ. וְכֵמו כֵּן יֵשׁ מִי שֶׁהוּא מְטָפֵל בְּגִידוּל בְּנוֹי וּבְפִרְסוּתָם, וְעַל כֵּן הוּא אֵנוּם - מִקִּיּוּם מִצְוֹת לִימוּד הַתּוֹרָה, כִּיּוֹן שאין לו פנאי לכך. אמנם גם אנשים אלו חייבים בקיום המצוות שהוא חלק המעשה. וּמִשׁוֹם הָכֵי - ועל כן תִּקְנוּ חֲכָמִים שִׁיְהִיָּה הַפּוֹרִים בְּשְׁנֵי יָמִים, שְׁבִיּוּם הָאֶחָד קוֹרְאִים

לבני הכפרים העיקר הוא המעשה, ולבני הכרכים לימוד התורה וְחִלְקוּ חֲכָמִים גַּם בֵּין בְּפָרִים לְכָרְפִים, שְׁבִנֵי הַכְּפָרִים וְעִיּוּרוֹת גְּדוּלוֹת עוֹשִׂים אֵת יוֹם מִקְרָא הַמְּגִילָה וְקִיּוּם הַמְצוּוֹת בְּיוֹם י"ד, וּבִט"ו רַק מְרַבִּים בְּשִׂמְחָה. וּלְבִנֵי הַכְּרָכִים הַמוֹקְפִים חוֹמָה, הוּא לְהִיפֵךְ, שְׁבִיּוּם י"ד רַק מְרַבִּים בְּשִׂמְחָה, וּבִט"ו קוֹרְאִים אֵת הַמְּגִילָה וּמִקְייִמִים אֵת כָּל מִצְוֹת הַיּוֹם (מְגִילָה ב, א)¹⁹, מִשׁוֹם דְּבִכְפָּרִים שְׂאִין מְצוּיִים לָהֶם מְזוֹנוֹת בְּרוּחַ, וְהֵם עֲסוּקִים וְטֵרוּדִים בְּמִלְאֲכַתָּם, אֵינָם יְכוּלִים לְלַמֵּד תּוֹרָה אֶלָּא בְּדַחֲק, אֲבָל הֵם זְהִירִים בְּמַעֲשָׂה הַמְצוּוֹת, וְחָשׁוּב הוּא הַמְעֵשָׂה מִן לִימוּד הַתּוֹרָה, מִפְּנֵי הַטְּעָמִים שֶׁנִּתְבָּאֵרוּ לְעִיל בְּסִמּוּךְ.

צִיּוּנִים וּמְקוֹדוֹת

דברי המשנה (אבות פ"ג מ"ז) אם אין בינה אין דעת. ועל פי לשון הירושלמי (ברכות פ"ה ה"ב), אם אין דיעה, תפילה מניין, אם אין דיעה, הבלדה מניין. וראה בתפארת ישראל (אבות שם, יכין אות קיח), שביאר שהדעת היא בדברים פשוטים יותר מהבינה. 17. בשולחן ערוך (סימן תרצה ס"ב) כתוב בשם ספר המנהגים, שחייב במשחה ושמחה קצת בשני ימים, י"ד וט"ו. וכתב השו"ע שכן נהגו. 18. לשון המשנה, כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין בחמשה עשר, כפרים ועיירות גדולות קורין

גם הם יקיימו אותה [כמבואר בעבודה זרה (ב, ב - ג, א)]. אמנם, על ידי שבאמת ישראל חזרו וקיבלו את התורה מאהבה בזמן הנס של פורים, נסתמה טענה זו של הגוים, וממילא הם יהיו מופקעים מהשכר המיועד לעתיד לבא על קיום התורה. 19. ראה בגמרא (קידושין מ, ב), שנחלקו תנאים אם תלמוד גדול או מעשה גדול. והתוספות (שם ד"ה תלמוד) כתבו, שכלפי הלימוד שאדם לומד לעצמו, ודאי לכו"ע המעשה גדול, או שלאדם שכבר למד, המעשה גדול מהלימוד. 20. מליצת לשון זו על פי

וְעִרְיוֹת וְשְׁבוּעַת שׁוֹא וְשִׁקְרָה, אֵלֶּא נִצָּא
הַשָּׂדֶה נְלִינָה בַּכְּפָרִים, בֵּא וְאַרְאֶךָ
תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים שְׁעוֹסְקִים בְּתוֹרָה מִתּוֹךְ
דְּחֶק, עכ"ל.

וְהִנֵּה יוֹם מִקְרָא מְגֻלָּה רוֹמֵז לְמַעֲשֵׂה,
שְׁעוֹשִׂים שְׂמִחָה עַל שְׁקִבְלוֹ
עֲלֵיהֶם הַמַּעֲשֵׂה, וְלִכֵּן אוֹכְלִים וְשׂוֹתִים
וְשְׂמִחִים, וּבִאֲתוֹ יוֹם אֵין כֹּל כֶּךָ חַיִּב

וּבְכַפְרֵים אֵינֶם כֹּל כֶּךָ זְהִירִים בְּמַעֲשֵׂה,
אֲבָל יְכוּלִים לְלַמֵּד תּוֹרָה בְּלֵי דְחֶק. וְגִדּוּל
תְּלַמּוּד שְׂמִיבֵא לְיָדֵי מַעֲשֵׂה, וְכִדְאֲמַרִּין
בְּפֶרֶק ב' דְּעִרְוּבִין (כא, ב), דְּרַשׁ רַבָּא, מֵאֵי
דְּכֻתִּיב (שה"ש ז, יב) 'לְכָה דוֹדֵי נִצָּא הַשָּׂדֶה
נְלִינָה בַּכְּפָרִים', אֲמָרָה פְּנִסַת יִשְׂרָאֵל
לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רְבוּנוּ שְׁל עוֹלָם,
אֵל תְּדִינְנֵי כְּיוֹשְׁבֵי כְּרַפִּים שְׂיִישׁ בְּהֶם גּוֹל

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאֵר

אותי כְּיוֹשְׁבֵי כְּרַפִּים - שהוא מקום שווקים
ויישוב גדול^{כא}, שמתוך כך יש בָּהֶם - מצוי
שיחטאו בַּגּוֹל וְעִרְיוֹת וְשְׁבוּעַת שׁוֹא וְשִׁקְרָה,
אֵלֶּא נִצָּא הַשָּׂדֶה נְלִינָה בַּכְּפָרִים' אצל
עובדי האדמה, בֵּא וְאַרְאֶךָ תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים
שְׁעוֹסְקִים בְּתוֹרָה מִתּוֹךְ דְּחֶק הַמַּצּוֹי
בַּכְּפָרִים, עכ"ל. ומשמע מדברי הגמרא,
שבכרכים עלול האדם יותר להתבטל מקיום
מצוות התורה, ואילו בכפרים קשה יותר
לקיים מצות לימוד התורה, מפני דוחק
הפרנסה וטורח המלאכה^{כב}.

מצוות היום הן כנגד מעשה המצוות ושכרן

וְהִנֵּה יוֹם מִקְרָא מְגֻלָּה, רוֹמֵז לְמַעֲשֵׂה
הַמַּצּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה, שְׁעוֹשִׂים בְּיוֹם זֶה
שְׂמִחָה עַל שְׁקִבְלוֹ עֲלֵיהֶם מִרְצוֹן אֵת
הַמַּעֲשֵׂה, וְלִכֵּן אוֹכְלִים וְשׂוֹתִים וְשְׂמִחִים,

ואילו בְּכַפְרֵים הוא להיפך, שְׂאֵינֶם כֹּל
כֶּךָ זְהִירִים בְּמַעֲשֵׂה - שמתוך שיש שם
הרבה שווקים, ומגיעים לשם הרבה בני אדם
לסחור, מצוי בהם גזל ועריות^{כג}, אֲבָל הֵם
יְכוּלִים לְלַמֵּד תּוֹרָה בְּלֵי דְחֶק, לפי שיש שם
הרבה מסחר, והפרנסה מצויה שם בריוח.
וּמַצִּינוּ מַעֲלָה בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה לְגַבֵּי הַמַּעֲשֵׂה,
שְׂגִדּוּל תְּלַמּוּד תּוֹרָה שְׂמִיבֵא לְיָדֵי מַעֲשֵׂה -
על ידי שלומדים ענייני המצוות ופרטי
קיומם, בא האדם לידי קיומם (קידושין מ, ב)^{כד},
וְכִדְאֲמַרִּין - וכמבואר חילוק זה בין
הכרכים לכפרים, בגמרא בְּפֶרֶק ב' דְּעִרְוּבִין
(כא, ב), דְּרַשׁ רַבָּא, מֵאֵי דְּכֻתִּיב (שה"ש ז, יב)
'לְכָה דוֹדֵי נִצָּא הַשָּׂדֶה נְלִינָה בַּכְּפָרִים',
אֲמָרָה פְּנִסַת יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, רְבוּנוּ שְׁל עוֹלָם, אֵל תְּדִינְנֵי - אל תדון

צִוּוֹנִים וּמִקּוּדוֹת

כיושבי כרכים שיש בהן גזל ועריות ושבועת שוא
ושבועת שקר, נצא השדה - בא ואראך תלמידי
חכמים שעוסקין בתורה מתוך הדחק. מא. על
פי רש"י (ד"ה כרכים). מב. וראה ברש"י על
שיר השירים (שם) שהביא דברי הגמרא בעירובין
בנוסח אחר, וז"ל, דרשו רבותינו בעירובין, אמרה
כנסת ישראל, רבונו של עולם, אל תדינני כיושבי
כרכים שיש בהם גזל ועריות, אלא כיושבי פרוות
שהם בעלי אומונות ועוסקין בתורה מתוך הדחק.
ומבואר שגם בני העיריות, מתוך שאין שם שווקים
כמו שיש בכרכים [ראה רש"י (מגילה ג, ב ד"ה כרך)
שכל כרך אינו אלא מקום שווקים], הם טרודים

בארבעה עשר. פח. על פי רש"י (עירובין כא, ב
ד"ה כרכים). פט. לשון הגמרא, וכבר היה רבי
טרפון וזקנים מסובין בעליית בית נתזה בלוד, נשאלה
שאילה זו בפניהם, תלמוד גדול או מעשה גדול. נענה
רבי טרפון ואמר, מעשה גדול. נענה רבי עקיבא
ואמר, תלמוד גדול. נענו כולם ואמרו, תלמוד גדול,
שהתלמוד מביא לידי מעשה. מ. לשון הגמרא,
דרש רבא, מאי דכתיב (שה"ש ז, יב-יג) 'לכה דודי נצא
השדה נלינה בכפרים ששכימה לכרמים נראה אם
פרחה הגפן פתח הסמדר הנצו הרמונים שם אתן את
דדי לך'. לכה דודי נצא השדה אמרה כנסת ישראל
לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, אל תדינני

לְנִכְרִים, הוֹאִיל שֶׁהֲרוּחָנוּ חִלְקָם בְּעוֹלָם הַבַּא.

וְלִכְן הַפְּרִיז וְהַכְּפִיר שְׂאִינָם יְכוּלִים לְלַמֵּד כָּל כָּהֵן, אֲבָל זְהִירִים בְּמַעֲשֵׂה, עֶקֶר הַפְּרִיז הוּא יוֹם י"ד,

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

לְנִכְרִים¹⁰¹, הוֹאִיל שֶׁהֲרוּחָנוּ עַל יְדֵי קִבְלַת הַתּוֹרָה מֵרִצּוֹן שֶׁהִיָּה בְיוֹם זֶה, אֵת הַחֶלְקָם שֶׁל הַגּוֹיִם בְּעוֹלָם הַבַּא, כְּפִי שֶׁהִתְבָּאֵר לְעֵיל.

וְהַיּוֹם הַשְּׁנִי שֶׁל פּוֹרִים, אֵין קוֹרְאִים בּוֹ אֵת הַמַּגִּילָה וְאֵין בּוֹ קוִים שְׂאֵר הַמִּצְוּוֹת, רַק הַמִּצְוָה לְהִרְבּוֹת בּוֹ בַּמִּשְׁתֵּה וּשְׂמִחָה¹⁰², וְיֵשׁ בּוֹ פְּנָאֵי גַם לְלִמּוּד הַתּוֹרָה, וְהוּא כִּנְגַד הַמִּצְוָה שֶׁל לִימּוּד הַתּוֹרָה שֶׁל פּוֹרִים.

לבני הכפרים העיקר הוא היום של מעשה המצוות, ולכן הם מקדימים אותו

וְלִכְן, הַפְּרִיז וְהַכְּפִיר שְׂאִינָם יְכוּלִים לְלַמֵּד כָּל כָּהֵן, מִפְּנֵי שֶׁהֵם טְרוּדִים בְּפִרְסוּתָם, אֲבָל הֵם זְהִירִים בְּמַעֲשֵׂה שֶׁל קוִים הַמִּצְוּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה, עֶקֶר הַפְּרִיז שֶׁלֵּהֵם הוּא יוֹם י"ד, דְּהֵינּוּ יוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל יְמֵי הַפּוֹרִים, שְׁבוֹ עֲסוּקִים בְּמַעֲשֵׂה הַמִּצְוּוֹת וְלֹא בְּלִימּוּד הַתּוֹרָה, וְעַל כֵּן הֵם מְקַדְּמִים אוֹתוֹ.

ציונים ומקורות

מנהג זה. ובשולחן ערוך (סימן תרצד ס"ג) כתב, שבמקום שנהגו ליתן אף לאינו יהודי, נותנים. וראה בדברי רבינו לעיל (אות ט), טעם למנהג זה על פי הסוד. מו. ראה רמ"א (סימן תרצה ס"ב) שכתב 'וחייב במשתה ושמחה קצת בשני הימים'. אמנם עיין בשו"ת מנחת אלעזר (ח"ב סימן ה) שהעיר על מה שכתב הרמ"א 'קצת', שהיה במקור דין זה, שהוא בספר המנהגים (לר' יצחק אייזיק טירנא, עניני פורים) כתב וז"ל, ביום ט"ו וכו', וחייב במשתה ושמחה [כמו ביום י"ד] שנאמר (אסתר ט, כז) 'את שני הימים האלה'. וזה לשון הלבוש (סימן תרצה ס"ב), ומתפללין [ביו"ד] מנחה בעוד היום גדול כדי לאכול רוב הסעודה ביום, וכשהיא נמשכת עד הלילה אז לית לן בה, כי חייב אדם במשתה ושמחה בשני הימים י"ד וט"ו, וכן נהגו, דיימי משתה ושמחה' כתיב (אסתר ט, כב), משמע שני הימים, ונהגו לשמוח אף בליל ט"ו שביניהם.

לְלַמֵּד (טור או"ח סימן תרצה), וְעוֹסְקִים בְּמִצְוּוֹת מְקַרְא מְגִלָּה מְשֻׁלַּח מְנוֹת מִתְּנָוֹת לְאַבְיוֹנִים. וְאֵין מְדַקְדְּקִין בְּאוֹתוֹ יוֹם בְּמַעוֹת פּוֹרִים, יַעַן הֲרוּחָנוּ שְׂכָר כְּפוֹל וּמְכַפֵּל לְעֵתִיד לְבֵא, וְנוֹתְנִים אֵף

וּבְאוֹתוֹ יוֹם אֵין כָּל כָּהֵן חַיִּיב לְלַמֵּד, וְכִמוֹ שֶׁהִתְבָּאֵר לְעֵיל, שְׂאֵין הָאָדָם מְחַיִּיב לְקִיִּים בְּפּוֹרִים חֲצִיו לְה' בְּלִימּוּד הַתּוֹרָה, חוּץ מְקִרְיַת הַמַּגִּילָה, וְעוֹסְקִים בּוֹ בְּמִצְוּוֹת מַעֲשִׂוֹת, שֶׁהֵם מְקַרְא מְגִלָּה, מְשֻׁלַּח מְנוֹת, מִתְּנָוֹת לְאַבְיוֹנִים, וְכֵל זֶה כִּנְגַד קִבְלַת עֲשִׂיַת הַמִּצְוּוֹת, שֶׁהִתִּיהָ בְיוֹם זֶה.

וְלִכְן אֵין מְדַקְדְּקִין בְּאוֹתוֹ יוֹם בְּמַעוֹת פּוֹרִים לִיתֵן אוֹתָן רַק לְעֵנֵי יְדוּע, אֲלֵא נוֹתְנִים מַעוֹת לְכֹל מִי שֶׁפּוֹשֵׁט יָד וּמְבַקֵּשׁ, כְּמִבּוֹאֵר בִּירוּשְׁלַמִי (מַגִּילָה פ"א ה"ד)¹⁰³, וּבְשׁו"ע (סימן תרצד ס"ג)¹⁰⁴, וַיַּעַן הֲרוּחָנוּ עַל יְדֵי קִבְלַת הַתּוֹרָה מֵרִצּוֹן, שְׂכָר כְּפוֹל וּמְכַפֵּל לְעֵתִיד לְבֵא, עַל קוִים הַמִּצְוּוֹת שֶׁאֵנּוּ מִצְוִים עֲלֵיהֶם, וְכִנְגַד זֶה אֵנּוּ נוֹתְנִין הִרְבֵּה מַעוֹת בְּאוֹפֵן מְכּוּפֵל לְכֹל הַפּוֹשֵׁט יָד.

וְעוֹד אֵנּוּ נוֹתְנִים צְדָקָה בְּפּוֹרִים אֵף

בְּפִרְסוּתָם וְאֵינֵם פְּנוּיִם לְלִימּוּד הַתּוֹרָה. וְרֵאָה עוֹד בְּדַבְרֵי רִבְנֵינוּ (לְעֵיל אוֹת טו), בִּיאוּרִים אַחֵרִים לְחִילּוּק יְמֵי הַפּוֹרִים לְשְׁנֵי יָמִים. מו. לְשׁוֹן הִירוּשְׁלַמִי, אֵין מְדַקְדְּקִין בְּמַעוֹת פּוֹרִים, אֲלֵא כֹל מִי שֶׁהוּא פּוֹשֵׁט אֵת יָדוֹ לִישׁוֹל נוֹתְנִין לוֹ. מו. לְשׁוֹן הַשׁו"ע, אֵין מְדַקְדְּקִים בְּמַעוֹת פּוֹרִים, אֲלֵא כֹל מִי שֶׁפּוֹשֵׁט יָד לִישׁוֹל נוֹתְנִים לוֹ. וּמִבּוֹאֵר בְּדַבְרֵי רִבְנֵינוּ טַעַם חָדָשׁ לְמַצּוֹת מִתְּנָוֹת לְאַבְיוֹנִים בְּפּוֹרִים. וְרֵאָה עוֹד בְּמָה שֶׁכָּתַב רִבְנֵינוּ בְּעֵינֵי זֶה (לְעֵיל אוֹת י, וְלַהֲלֵן אוֹת כג). מו. זֶה לְשׁוֹן הַרְמַב"ן (ב"מ ע, ב ד"ה הא) וז"ל, וְכֵן מִצְאֵתִי בִירוּשְׁלַמִי פֶּרֶק קָמָא דְּמַגִּילָה, אֵין מְדַקְדְּקִין בְּמַעוֹת פּוֹרִים, אֲלֵא כֹל הַפּוֹשֵׁט יָדוֹ לִישׁוֹל נוֹתְנִין לוֹ, וְכֵן מְנַהֵג כֹּל יִשְׂרָאֵל וְאִפְּלוֹ לִיתֵן לְגוֹיִם, דֵּהוֹאִיל וְאֵין מְדַקְדְּקִין בְּדַבָּר וְנוֹתְנִין לְכֹל, אִם אֵין אֵנּוּ נוֹתְנִין לְגוֹיִם, יֵשׁ בּוֹ מִשׁוֹם אִיבָה, וְתַנֵּן (גִּיטִין סא, א), מִפְּרִסְטִין עֵינֵי גוֹיִים עִם עֵינֵי יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי דְרַכֵּי שְׁלוֹם. אֵךְ רֵאָה בֵּית יוֹסֵף שֶׁהִבִּיא שְׂרַש"י חֵלֶק עַל

דהיננו יום ראשון. והשני להם הוא יום ט"ו, שמתחילים לעשות אף בו משתה ושמחה, ואין בו קיום מצוות פְּרָטִיּוֹת, ותיבים ללמד בו תורה כמו בשאר הימים, והסעודה שמרבים בו, הוא לפי שקבלנו עלינו מאהבה ללמד התורה.

אָמְנָם בפרקים עושים להפך, יום ראשון דהינו י"ד, עושים בו משתה ושמחה, לפי שהוא כנגד קבלת

למוד התורה, ואין בו מצוות פְּרָטִיּוֹת. והיום שני שהוא יום ט"ו, הוא להם לזכר קבלת המצוות. לפי שבפרקים אפשר להם בקל ללמד תורה, משום הכי, מקדימים הזכר של שמחת התורה, כי כן הסדר, שהתלמוד מביא לידי מעשה.

וּבַזָּה ניחא שבני ארץ ישראל עושים בט"ו, ויש זכרון לארץ ישראל

זרע שמשון המבאד

פורים. והיום השני, שהוא יום ט"ו, הוא להם לזכר קבלת קיום המצוות, ובו קוראים את המגילה, ושולחים מנות, ונותנים בו מתנות לאביונים, שהן מצוות מעשיות.

והטעם שהם מקדימים את היום שהוא כנגד לימוד התורה, לפני היום המיועד למצוות המעשיות, לפי שבפרקים אפשר להם בקל ללמד תורה, שהרי אין שם טירדת הפרנסה כל כך, שכן מצויים שם הרבה סחורה להשתכר בה, משום הכי - על כן הם מקדימים את הזכר של שמחת התורה לפני הזכר של קיום המצוות, כי כן הסדר, שהתלמוד יקדם למעשה, לפי שהתלמוד מביא לידי מעשה - לימוד התורה, גורם לקיום המצוות (קידושין מ, ב).

והשני להם הוא יום ט"ו, שמתחילים לעשות אף בו משתה ושמחה, ואין בו קיום מצוות פְּרָטִיּוֹת של מקרא מגילה, משלוח מנות ומתנות לאביונים, ותיבים ללמד בו תורה כמו בשאר הימים, לפי שאין טרודים בהם, והסעודה שמרבים בו, אף שהוא מעשה של מצוה והיה ראוי לעשותו ביום י"ד ולא ביום ט"ו, הטעם לכך הוא, לפי שקבלנו עלינו בזמן הנס של פורים מאהבה ללמד התורה, וניכר הדבר על ידי הסעודה, ולכך עושים את הסעודה באותו היום שנקבע ללמוד בו התורה, כנגד קבלת חלק לימוד התורה מרצון.

בכרכים מקדימים יום השמחה שכנגד הלימוד, כמו שהלימוד קודם למעשה

אָמְנָם בפרקים שמרבים תמיד בלימוד התורה וזה יותר בקל אצלם, עושים להפך, יום ראשון, דהינו י"ד, עושים בו משתה ושמחה בלבד, לפי שהוא כנגד קבלת מצות ללמוד התורה מרצון, ואין בו מצוות פְּרָטִיּוֹת - לקיימם ביום הפורים, ואין טרודים בו כל כך, ולכך חייבים ללמוד בו תורה, כנגד מצות לימוד התורה שקיבלנו בזמן הנס של

הקדמת יום המשתה שכנגד הלימוד, שבה לארץ ישראל וּבַזָּה^מ ניחא - מיושב הדבר, מה שבני ארץ ישראל עושים את עיקר יום הפורים רק בט"ו באדר, שהוא היום השני, ואין להם בכך פחיתות כבוד, לפי שלהם אדרבה יש מעלה, שהיום הראשון של ימי הפורים, שהוא יום י"ד, הוקבע ליום של הזכרון של קבלת מצות תלמוד תורה, ויש זכרון לארץ

ציונים ומקורות

לפרוים ויום ט"ו למוקפים, ומוקפים היינו עיירות המוקפות חומה מימות יהושע בן נון, וכתבו

מוז. כדי להבין דברי רבינו כאן, יש להקדים, שלעיל (אות טו) הביא רבינו בענין מה שהוקבע יום י"ד

וְהַשְׂתָּא דְאִמְרִינָן שְׁשֻׁמְחַת אֱלוֹ
הַיָּמִים תְּלוּי בְּמָה שְׁקַבְלָנוּ
עֲלֵינוּ הַתּוֹרָה וְהַמְצִוּוֹת, וּמְחַמַּת זֶה
נִסְתַּם פִּיהֶם שֶׁל הָאֱמוּנוֹת לְקַטְרֵג עֲלֵינוּ
לְעֵתִיד, לֹאמַר שְׂאֲנוּ לֹא קִבְּלָנוּ הַתּוֹרָה
אֶלָּא מֵאַנָּם, וְתִנְהָ לָנוּ מְרֹאֵשׁ וְכוּ' (ע"ז ג).

בְּנֵם זֶה לְמַעֲלִיּוֹתָא, לְפִי שְׂאִין תּוֹרָה
כְּתוּרַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל (ויק"ר יג, ה), וְעִינָן עוֹד
לְעֵיל (אות טו), עַל מִיחְיִיב אִינִישׁ לְבִסוּמֵי
וְכוּ'. מָה שְׂאִין בְּן בְּכַפְרִים, שְׂיִזְתֵּר קַל
לְהֶם לְקַיִם הַמְצִוּוֹת מִהַלְמוּד, מִשׁוּם
הַכִּי, מִקְדִּימִים הַזְכָּר שֶׁל הַמְצִוּוֹת.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

מצות לימוד התורה ביום ט"ו.

טענת הגוים על קבלת התורה בכפיה נסתתמה על ידי
הקבלה שבימי פורים

וְהַשְׂתָּא - ועכשיו דְאִמְרִינָן, שְׁשֻׁמְחַת
אֱלוֹ הַיָּמִים של פורים, תְּלוּי בְּמָה שְׁקַבְלָנוּ
עֲלֵינוּ הַתּוֹרָה וְהַמְצִוּוֹת ברצון, מחמת אהבת
הנס, ומְחַמַּת זֶה נִסְתַּם פִּיהֶם שֶׁל הָאֱמוּנוֹת
לְקַטְרֵג עֲלֵינוּ לְעֵתִיד לבא, לֹאמַר שְׂאֲנוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל, לֹא קִבְּלָנוּ הַתּוֹרָה אֶלָּא מֵאַנָּם, וְתִנְהָ
לָנוּ מְרֹאֵשׁ וְכוּ' - לעתיד לבא יבקשו הגוים
מהקב"ה, שהואיל וישראל קיבלו את התורה
רק על ידי כפיה, על כן גם להם יתן הקב"ה
אז את התורה על ידי כפיה והם יקיימוה,
כמבואר בגמרא (ע"ז ב, ב - ג, א).¹ אבל הואיל
ובפורים קיבלנו עלינו את התורה מרצון,
הרי התבטלה בכך טענת הגוים.

יִשְׂרָאֵל בְּנֵם זֶה לְמַעֲלִיּוֹתָא - לשבח, לְפִי
המבואר במדרש (ויק"ר יג, ה)², שְׂאִין תּוֹרָה
כְּתוּרַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל - מעלת חכמת התורה
שנלמדה בכל מקום אחר בעולם, אינה מגעת
לגודל מעלת חכמת התורה שנלמדה בארץ
ישראל, לפי שהאור שבארץ ישראל, מחכים
את יושביה לומדי התורה³, כמבואר בגמרא
(ב"ב קמ"ב). ויש כבוד בכך לארץ ישראל
שהיום הרומז על לימוד התורה יהיה ראשון.
וְעִינָן עוֹד בְּמָה שְׁכַתְּבָנוּ בְּעִינָן זֶה, לְעֵיל (אות
טו) עַל דְּבְרֵי הַגְּמָרָא (מגילה ז, ב) 'מִיחְיִיב
אִינִישׁ לְבִסוּמֵי בְּפוּרִיא' וְכוּ'.

מָה שְׂאִין בְּן בְּכַפְרִים, כִּיּוֹן שְׂיִזְתֵּר קַל
לְהֶם לְקַיִם הַמְצִוּוֹת מִהַלְמוּד, מִשׁוּם הַכִּי הֵם
מִקְדִּימִים הַזְכָּר שֶׁל קִבְּלַת הַמְצִוּוֹת
הַמַּעֲשִׂיּוֹת בְּיוֹם י"ד, לְפָנֵי הַזְכָּר עַל קִבְּלַת

צִיּוֹנִים וּמְקוּדוֹת

ה' מסיני בא זרחה משעיר למו' וכו', אמר רבי
יוחנן, מלמד שהחזירה הקדוש ברוך הוא על כל
אומה ולשון ולא קבלוה, עד שבא אצל ישראל
וקבלוה וכו'. אלא כך אומרים לפניו, רבונו של
עולם, כלום כפית עלינו הר כגיגית ולא קבלנוה,
כמו שעשית לישראל, דכתיב (שמות יט, ז) ויִתְּצֵבּוּ
בתחתית ההר, ואמר רב דימי בר חמא, מלמד
שכפה הקדוש ברוך הוא הר כגיגית על ישראל,
ואמר להם, אם אתם מקבלין את התורה, מוטב. ואם
לאו, שם תהא קבורתכם וכו', אמרו לפניו, רבונו
של עולם, תנה לנו מראש ונעשנה וכו'. ומשמע
מדברי רבינו, שמה שהגוים יבקשו מהקב"ה תנה
לנו מראש, היינו שיתנה להם על ידי כפיה כשם
שכפה על ישראל בהר סיני לקבלה.

הראשונים (ראה ר"ן מגילה ב, א ד"ה ויש), שחכמים
קבעו כן כדי לחלוק כבוד לארץ ישראל שהיתה
חריבה בשעת הנס, עיי"ש. והקשה רבינו (שם) על
כך, איזה כבוד יש לארץ ישראל במה שבני הכרכים
שבארץ ישראל, עושים את הפורים רק ביום השני,
ואילו בני הכפרים עושים אותו כבר ביום הראשון,
עיי"ש מה שתירץ רבינו. וגם דברי רבינו כאן, באו
לתרץ קושיא זו. מח. לשון המדרש, 'זוהב
הארץ ההיא טוב' (בראשית ב, יב), מלמד שאין תורה
כתורת ארץ ישראל, ואין חכמה כחכמת ארץ
ישראל. מוט. על פי עין יוסף. ג. לשון
הגמרא, [לעתיד לבא, הגוים] אומרים לפניו, רבונו
של עולם, כלום נתת לנו [את התורה] ולא קיבלנוה,
ומי מצוי למימר הכי, והכתיב (דברים לג, ב) ויִיאָמֶר

א. אם בן, לעתיד לבא פשאנו אוכלים חלקם של האמות, צריכים אנו לזכור את ימי הפורים שגֵרְמוּ לָנו זֶה. ומשום הַכִּי 'וימי הפורים האלה לא יעברו' לעתיד לבא, 'מתוך היהודים', 'היהודים' דוקא, לאפוקי נכרים שאין להם חלק לעולם הבא, מפני הפורים, ותמיד יהיה לנו לאות ולמופת על טוב חלִקְנוּ. ועקר קרא איצטריך לעתיד,

שיהיו בלם חיים וקמים אותם שנעשה להם הנס, ויקימו בנדאי ימי הפורים במצותם ממש, לפי שבאותו זמן אין עוד מיתה בעולם, ואין שום פגע רע המעכב בקיום המצות.

ומכל מקום, הוסיף 'וזכרם לא יסוף מזרעם', לומר שבעולם הזה אף על פי שתהיה איזו סבה המעכבת בשמחת פורים בנ"ל, מכל מקום, איזה

זרע שמשון המבאר

הפורים לאות ומופת על טוב חלִקְנוּ, לעומת הנכרים.²²

ימי הפורים יתקיימו לעתיד לבא, כי הם גרמו לביטול טענת הגוים לעתיד

ואם בן, לעתיד לבא, פשאנו אוכלים חלקם של האמות, והם אינם יכולים לקטר עלינו, צריכים אנו לזכור את ימי הפורים שגֵרְמוּ לָנו זֶה, שמשום שאז קיבלנו את התורה מרצון, נתבטלה מעלינו טענת הגוים. ומשום הַכִּי - ועל כן כתוב (אסתר ט, כח) 'וימי הפורים האלה לא יעברו', והיינו שאפילו לעתיד לבא לא יעברו ימים אלה 'מתוך היהודים', וכדברי הילקוט שהובא לעיל, ששאר המועדות יתבטלו.

לעתיד יקיימו כולם את מצוות הפורים בשלימות ועקר קרא - הפסוק של 'וימי הפורים האלה לא יעברו' וגו', אינו דוקא לענין דורות הבאים, אלא איצטריך - הוצרך על לעתיד לבא, אחרי תחיית המתים שיהיו אז בלם חיים וקמים, גם אותם שנעשה להם הנס בזמן מרדכי ואסתר, ויקימו בנדאי ימי הפורים במצותם ממש, לפי שבאותו זמן אין עוד מיתה בעולם ואין שום פגע רע המעכב בקיום המצות.

ורייק הפסוק לכתוב 'היהודים' דוקא, ולא כתב שלא יעברו 'מזרעם' כפי שכתוב בהמשך הפסוק²³, כי נתכוון לאפוקי - להוציא ולמעט הנכרים - גוים, שאין להם חלק לעולם הבא מפני הפורים - שהרי אז קיבלו 'היהודים' עליהם את התורה מרצון, ונסתמה בכך טענת הגוים והפסידו חלקם, כנ"ל. ותמיד - אף לעתיד לבוא, יהיה לנו

גם כשהצרות תוקפות רח"ל, יעשו זכר לנס

ומכל מקום, הוסיף הפסוק גם 'וזכרם לא יסוף מזרעם', לומר שגם בעולם הזה, לפני ביאת המשיח ותחיית המתים, אף על פי שתהיה איזו סבה המעכבת בשמחת פורים בנ"ל שמחמת הצרות של הגלות לא יוכלו לקיים כראוי את מצוות היום, מכל מקום,

ציונים ומקורות

טענה שגם הם ראויים לקבל חלקם בעולם הבא, מחמת שהיה צריך הקב"ה לכפות עליהם לקבל התורה וכמו שעשה לישראל, והכתוב מיעטם כי בימי הפורים נתברר שרק היהודים - בני ישראל קיבלו את התורה מרצון, וממילא נתבטלה טענת העכו"ם, שהרי לא רצו לקבלה.

נא. ועוד, שיש לדקדק שלא הוצרך הפסוק לומר שהיהודים הם המקיימים את הפורים, שהדבר פשוט שהם מקיימים אותו. נב. פירוש, אחר שנתבאר שכוונת הכתוב לומר שלא יתבטל הפורים לעתיד לבוא, מדוקדק היטב מה שכתוב 'לא יעברו מתוך היהודים', שהוצרך למעט את העכו"ם שיש להם

דָּבָר וְזָכַר יַעֲשׂוּ לְעוֹלָם, הוֹאִיל שֶׁקָּדַשׁ קָבְלוּ עֲלֵיהֶם.

וְלִפִּי דָרָךְ זֶה, רַב יוֹסֵף הֵבִיא רְאִיָּה שְׁאַסְתֵּר בְּרוּחַ הַקִּדְּשׁ נֶאֱמָרָה, מְרִישִׁיה דְקָרָא שְׁהוּא דְבָר שִׁיְהִיה לְעֵתִיד. אָבֵל לֹא מְסִיפִיה ד'וּזְכָרָם לֹא יִסוּף' וְכו', שְׁזֵה אֵינּוּ נִרְאָה נְבוֹאָה, רַק הַשִּׁכָּל מְחִיב בְּנֵי, הוֹאִיל שֶׁכָּבָר קָבְלוּ עֲלֵיהֶם לְקַיֵּם אֶת יְמֵי הַפְּוֹרִים הָאֵלֶּה בְּזִמְנֵיהֶם.

וְרַב נַחֲמָן אֲדַרְבַּא סוֹבֵר לְהַפְדָּה, שְׁוִימֵי הַפְּוֹרִים' אֵינּוּ נִרְאָה נְבוֹאָה, שֶׁהִדְעַת מְחִיב בְּנֵי, שְׁהָרִי אִם יִשְׂרָאֵל יִרְצוּ לְאָכַל לְעֵתִיד חֶלְקָם שֶׁל הָאֲמוֹת, צָרִיךְ שִׁיבִיאוּ טַעַם וְרָאִיה לְדַבְרֵיהֶם, וּכְשִׁינְקִימוּ מִצְוֹת פּוֹרִים זֶה יִהְיֶה לָהֶם לְאוֹת וּלְמוֹפֵת. אָבֵל מְסִיפִיה דְקָרָא שְׁפִיר מוֹכַח, דְאֶפְלוּ שֶׁכָּבָר קִיְמוּ וְקָבְלוּ עֲלֵיהֶם, דִּילְמָא לֹא עָשׂוּ, וְכִי לֹא יֵשׁ כְּמָה מִצְוֹת בְּעוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים שְׁאִין יִשְׂרָאֵל זְהִירִים בְּהֶם.

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

מִפְּנֵי שְׁזֵה אֵינּוּ נִרְאָה נְבוֹאָה, רַק הַשִּׁכָּל מְחִיב בְּנֵי, הוֹאִיל שֶׁכָּבָר קָבְלוּ עֲלֵיהֶם לְקַיֵּם אֶת יְמֵי הַפְּוֹרִים הָאֵלֶּה בְּזִמְנֵיהֶם, בּוֹדֵאי יִקְיִמוּ אוֹתָם גַּם כְּשִׁיכֻלוּ מִצְרוֹת הַגְּלוּת.

וְרַב נַחֲמָן אֲדַרְבַּא סוֹבֵר לְהַפְדָּה, שְׁוִימֵי הַפְּוֹרִים הָאֵלֶּה' אֵינּוּ נִרְאָה נְבוֹאָה, שֶׁהִדְעַת מְחִיב בְּנֵי, שֶׁלְעֵתִיד לְבוֹא יִצְטָרְכוּ לְעִשׂוֹת אֶת יְמֵי הַפְּוֹרִים, שְׁהָרִי אִם יִשְׂרָאֵל יִרְצוּ לְאָכַל לְעֵתִיד חֶלְקָם שֶׁל הָאֲמוֹת, צָרִיךְ שִׁיבִיאוּ טַעַם וְרָאִיה לְדַבְרֵיהֶם, וּכְשִׁינְקִימוּ מִצְוֹת פּוֹרִים, זֶה יִהְיֶה לָהֶם לְאוֹת וּלְמוֹפֵת, שְׁקִיבְלוּ אֶת הַתּוֹרָה מִרְצוֹן, וְלֹא רַק מִחֲמַת הַכִּפִּיָּה בְּהַר סִינַי, וְעַל כֵּן אֵין לְגוֹיִם טַעְנָה שֶׁאִם הֵיוּ כּוֹפִים אוֹתָם, גַּם הֵיוּ מְקַבְלִים אֶת הַתּוֹרָה.

אָבֵל מְסִיפִיה דְקָרָא וּזְכָרָם לֹא יִסוּף מִזְרַעֵם, שְׁפִיר מוֹכַח שֶׁאִסְתֵּר נֶאֱמָרָה בְּרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ, דְאֶפְלוּ שֶׁכָּבָר קִיְמוּ וְקָבְלוּ עֲלֵיהֶם בִּימֵי מְרַדְכֵי וְאִסְתֵּר לְעִשׂוֹת אֶת יְמֵי הַפְּוֹרִים, דִּילְמָא לְמַעֲשֵׂה לֹא עָשׂוּ אוֹתָם בְּתַקּוּפָה מְסוּיֵמַת מִחֲמַת קוּשֵׁי הַגְּלוּיּוֹת, וְכִי לֹא יֵשׁ כְּמָה מִצְוֹת בְּעוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים שְׁאִין

אֵיזֶה דְבָר וְזָכַר יַעֲשׂוּ לְעוֹלָם, הוֹאִיל שֶׁקָּדַשׁ קָבְלוּ עֲלֵיהֶם.²³ וְבִזֵּה מְבֹאֵר טַעַם הַכִּפִּל שֶׁל הַפְּסוּק 'יְמֵי הַפְּוֹרִים הָאֵלֶּה לֹא יִעֲבְרוּ מִתּוֹךְ הַיְּהוּדִים, וּזְכָרָם לֹא יִסוּף מִזְרַעֵם'.

בִּיאור מַחְלוּקַת הָאֲמוֹרָאִים מִנֵּי הַמַּגִּילָה נֶאֱמָרָה בְּרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ וְלִפִּי דָרָךְ זֶה, יְבוֹאֵר מַה שֶׁנַּחֲלָקוּ רַב יוֹסֵף וְרַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק בְּגִמְרָא (מַגִּילָה ז, א), בְּעִנְיַן הַלִּימוּד שֶׁאִסְתֵּר נֶאֱמָרָה בְּרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ, הָאֵם הוּא מִתְחִילַת הַפְּסוּק 'לֹא יִעֲבְרוּ מִתּוֹךְ הַיְּהוּדִים', אוּ מִסוּפוֹ 'וּזְכָרָם לֹא יִסוּף מִזְרַעֵם', וְדַקְדְּקוֹ שֵׁשׁ לְבֹאֵר הַטַּעַם שֶׁנַּחֲלָקוּ בְּכַךְ, וּמַהִי הַנִּפְקָא מִינֵה הַיּוֹצֵאת מִהַמְּחֻלְקָת. אֲמַנְס לְפִי דְבִרְיֵנוּ יְבוֹאֵר, שֶׁרַב יוֹסֵף הֵבִיא רְאִיָּה שְׁאַסְתֵּר בְּרוּחַ הַקִּדְּשׁ נֶאֱמָרָה, דּוּקָא מְרִישִׁיה דְקָרָא - מִתְחִילַת הַפְּסוּק 'יְמֵי הַפְּוֹרִים הָאֵלֶּה לֹא יִעֲבְרוּ מִתּוֹךְ הַיְּהוּדִים', שְׁהוּא דְבָר שִׁיְהִיה לְעֵתִיד לְבֹא, שׁוֹ וְדֵאי נְבוֹאָה הִיא, שְׁהָרִי לֹא שִׁיךְ שִׁדְעוּ מְרַדְכֵי וְאִסְתֵּר בְּכַח הַשִּׁכָּל לְבַד מַה יִּהְיֶה אִז. אָבֵל הוּא לֹא הֵבִיא רְאִיָּה לְכַךְ מְסִיפִיה - מִסוּף הַפְּסוּק ד'וּזְכָרָם לֹא יִסוּף' וְכו' מְזַרְעֵם', הַמְדַבֵּר מִהַדְּרוֹת שִׁיְהִי עַד בִּיאַת הַמְּשִׁיחַ,

צִיּוֹנִים וּמְקוֹדוֹת

וּזְכָרָם', שֶׁלְשׁוֹן זֶה מְשַׁמַּע שְׁאִינוּ עִיקַר הַפְּוֹרִים רַק הַזְכָּר שֶׁלָּהֶם. אֵךְ הַבִּיאור בּוֹזֵה הוּא, שֶׁכְּשֶׁהִשְׁמַחַה

גַּג. כְּלוּמַר, וּבְכַךְ מְבֹאֵר שִׁינּוּי נוֹסֵף שֵׁשׁ בְּפְסוּק זֶה, שֶׁבְתַחֲלִילָה כְּתוּב 'יְמֵי הַפְּוֹרִים הָאֵלֶּה', וּלְבִסוּף כְּתוּב

מְתִיקוֹת בְּאִיבְרֵי הַמֶּן הִרְשָׁע, שֶׁהוּא כֵּל מְקַלֵּל וְרַע וְמוֹר. וְעוֹד, דְּאִדְרַבָּא טַעוֹן שְׂרַפָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּדַרְכֵי מוֹשֶׁה אַרְח חַיִּים סִימָן תר"צ (ס"ד) בְּשֵׁם הָעֶרְוָה (עַד שו"ר), שֶׁהַבְּחוּרִים עוֹשִׂים צוּרַת הַמֶּן

וְדַרְךְ צַחוֹת יֵשׁ לָתֵן טַעַם, לְמַה נִּהְגוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת בְּיוֹם פּוּרִים אֲזוּנִים שֶׁל הַמֶּן מִתּוֹקִים, דְּלִמָּה דִּקְא עוֹשִׂים הָאֲזוּנִים, וְלֹא הָעֵינִים וְהַיָּדַיִם אוֹ אֵיזָה אִיבְרַ אַחֲרָ. וְעוֹד, אֵיךְ עָשׂוּ

זרע שְׂמִשׁוֹן הַמְּבַאָר

- מאכל מתוק מבצק העשוי בצורת אזני המן^נ, דְּלִכְאוּרָה יֵשׁ לְדַקְדֵק, לְמַה דִּקְא עוֹשִׂים צוּרַת הָאֲזוּנִים, וְלֹא צוּרוֹת הָעֵינִים וְהַיָּדַיִם, אוֹ אֵיזָה אִיבְרַ אַחֲרָ. וְעוֹד יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת, אֵיךְ עָשׂוּ מֵאֵל מִתִּיקוֹת בְּאִיבְרֵי הַמֶּן הִרְשָׁע, שֶׁהִרִי הוּא בְּלֹ מְקַלֵּל וְרַע וְמוֹר, וְהִיָּה רְאוּי לַעֲשׂוֹת מֵאֵל מִרְצוֹן בְּצוּרַת אֲזוּנֵי הַמֶּן.

וְעוֹד יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת, דְּאִדְרַבָּא כֵּל מַה שִׁישׁ בּו זְכוֹר לְהַמֶּן הִרְשָׁע, טַעוֹן שְׂרַפָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּדַרְכֵי מוֹשֶׁה אַרְח חַיִּים סִימָן תר"צ (ס"ד) בְּשֵׁם הָעֶרְוָה (עַד שו"ר)^נ, שֶׁהַבְּחוּרִים

יִשְׂרָאֵל זְהִירִים בָּהֶם אִף עַל פִּי שֶׁנִּצְטוּר בָּהֶם, מִפְּנֵי שֶׁהֵם טְרוּדִים בְּפּוּרְנִסְתָּם, אוֹ שֶׁהֵם מִצְוִיִּים בְּמִקּוּם כְּרִכִּין שֶׁאֵפְשֵׁר לְהַכְשִׁל שֵׁם בְּעִבְרִית. וְבַעַל כְּרַחֵךְ לּוֹמֵר, שֶׁמָּה שֶׁהַפְּסוּק הַעִיד 'זוֹכְרִים לֹא יִסּוּף מִזְרַעֲם', הִיָּה בְּרוּחַ הַקּוֹדֵשׁ^נ.

דְּקוֹדִים בְּעִשִׂית מֵאֵל 'אֲזוּנֵי הַמֶּן', וְהִי חַיִּיבִים לְכַלּוֹת זְכוֹר לְפִי מַה שֶׁנִּתְבָּאָר עֵינִין קִבְּלַת הַתּוֹרָה עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל מִרְצוֹן, מֵאֲהַבְתָּ נֶס הַפּוּרִים, יוֹבֵן טַעַם לְאֶחָד מִמְּנַהֲגֵי הַפּוּרִים וְכַדְלָהֵן. וְדַרְךְ צַחוֹת יֵשׁ לָתֵן טַעַם לְמַה נִּהְגוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת בְּיוֹם פּוּרִים אֲזוּנִים שֶׁל הַמֶּן מִתּוֹקִים

צִוּוּנִים וּמִקּוּדוֹת

לְיוֹם הָרֵאשׁוֹן מִבִּינֵיהֶם, לְפִי שֶׁבְּקִבְּלַת הַתּוֹרָה מִרְצוֹן יֵשׁ שְׁנֵי חֲלָקִים - הָאֶחָד, לְיִמּוּד הַתּוֹרָה, וְכַנְגְּדוֹ תִּקְנוּ שְׁמַחַת מִשְׁתַּה הַפּוּרִים עַל שׁוֹכֵינֵינוּ לְקַבְּלָהּ. וְהַשְּׁנִי, מַעֲשֵׂה הַמִּצְוּוֹת, וְכַנְגְּדוֹ תִּקְנוּ מִקְרָא מְגִילָה וּמִצְוּוֹת הַיּוֹם, שְׁבִיּוֹם זֶה אֵינִן חַיּוּב כֹּל כֵּךְ לְלַמּוּד, אֲלֵא לְהַתְּסַק מִבְּצוּוֹת הַיּוֹם. לְבִנֵי הַכּוֹפְרִים הַזְּהִירִים בְּקִיּוֹם הַמִּצְוּוֹת, אֲבָל אֵינֶם עוֹסְקִים בְּלִימּוּד הַתּוֹרָה, תִּקְנוּ בְּיוֹם י"ד עֵינֵינוּ שְׁמַחַת כְּנֶגֶד חֶלֶק הַמַּעֲשֵׂה, שֶׁהוּא עֵיקַר אֲצִלָּם, וּבִיּוֹם ט"ו עוֹשִׂים סְעוּדָה אֲבָל חַיִּיבִים לְלַמּוּד בּו תּוֹרָה כְּכֹל יוֹם, וְהוּא כְּנֶגֶד חֶלֶק הַלִּימּוּד. וְלְבִנֵי הַכּוֹרְכִים שְׁעוֹסְקִים הַרְבֵּה בְּתוֹרָה, אֲבָל חֲסֵא מִצְוֵי בָּהֶם, הוּא לְהִיפֵךְ, שְׁבִיּוֹם י"ד עוֹשִׂים שְׁמַחַת וְלוֹמְדִים הַתּוֹרָה שֶׁהוּא הָעֵיקַר אֲצִלָּם, וּמְקִדְמִים אוֹתוֹ מִפְּנֵי שֶׁגְּדוּל תַּלְמוּד הַמְּבִיא לְיָדֵי מַעֲשֵׂה, וּבִיּוֹם ט"ו קוֹרִין מְגִילָה וְעוֹשִׂים מִצְוּוֹת הַיּוֹם כְּנֶגֶד חֶלֶק הַמַּעֲשֵׂה. וְגַם אֵת בְּנֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַקְּדִימִים, מִשּׁוֹם שְׁתוּרַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל חֲשׁוּבָה, וְלִכְךָ הֵם מְקִדְמִים לַעֲשׂוֹת בִּי"ד אֵת הַשְּׁמַחַת שֶׁכְּנֶגֶד לִימּוּד הַתּוֹרָה. נְהָ. דְּבָרֵי רַבְּנֵי הֵם מְקוֹר הַקְּדוּם שֶׁמִּצְוֵינוּ לְמַנְהֵג זֶה, רָאָה עוֹד מַה שֶׁכָּתַב בְּזֶה רַבֵּינוּ לְעֵילִי (אֶת ט), וּמִשְׁכַּח שֵׁם עַל דְּבָרָיו מְבִיאֵם בְּצִוּוּנֵינוּ. נֵנוּ לְשׁוֹן הַדְּרָכִי מִשָּׁה,

שְׁלִימָה, נִקְרָאִים 'יְמֵי הַפּוּרִים', וְכִשְׁהַשְּׁמַחַת אֵינָה שְׁלִימָה, נִקְרָא בְּשֵׁם 'זוֹכְרִים'. נְדָ. וְלְדַבְרֵי רַבֵּינוּ נִתְיַשְׁבּוּ הַדְּקוּדִים שֶׁבְּתַחֲלִיל הַמֵּאמֵר. א. כֹּפֵל הַלְשׁוֹן 'לֹא יַעֲבֹר' וְלֹא יִסּוּף מִזְרַעֲם', הוּא שֶׁהַפְּסוּק מִשְׁמִיעֵנוּ שֶׁלְעֵתִיד לְבּוֹא לֹא יַעֲבֹר' יְמֵי הַפּוּרִים וְלֹא יִתְבַּטְּלוּ כְּשֶׁאֵר הַמוֹעֵדוֹת. וְלִכְךָ נִקֵּט הַכְּתוּב הַתּוֹאֵר 'הַיְּהוּדִים', לְמַעַט הַנִּכְרִים, שֶׁעַל יְדֵי שֶׁקִּיבְּלָנוּ הַתּוֹרָה מִרְצוֹן, לֹא יִקְבְּלוּ הַנִּכְרִים חֶלְקִים בְּעוֹלָם הַבֵּא מִפְּנֵי הַטַּעֲנָה מְדוּעָה לֹא כְּפּוֹ אוֹתָם לְקַבֵּל הַתּוֹרָה. ב. 'לֹא יִסּוּף מִזְרַעֲם' - בַּעַת הַגְּלוּת, שֶׁאִף כִּשְׁמַחַת הַצְּרוּת לֹא יִקְיִמוּ מִצְוּוֹת הַפּוּרִים, מִכֵּל מִקּוּם יַעֲשׂוּ 'זְכוֹר'. לְנֶס. ג. רַב יוֹסֵף לְמַד מֵהַבְּטַחָה עַל לְעֵתִיד לְבּוֹא, שֶׁאֵסְתֵּר נִאֲמַר בְּרוּחַ הַקּוֹדֵשׁ. וְלִרְבֵּי נַחֲמֵן אֵינִן לְהוֹכִיחַ כֵּן, כִּיּוֹן שִׁיהִי יִשְׂרָאֵל מוֹכְרָחִים לְקִיּוֹם הַפּוּרִים, לְהוֹכִיחַ שְׂרָאוּי לְהֵם חֶלֶק הַגּוֹיִים בְּעוֹלָם הַבֵּא, מִפְּנֵי שֶׁקִּיבְּלוּהָ מִרְצוֹן בִּימֵי אַחְשׁוּרוּשׁ, וְכִיּוֹן שֶׁנַּעֲשׂוּ מִצְוִיִּים וְעוֹשִׂים, רְאוּי לְהֵם לְקַבֵּל הַרְבֵּה שֶׁכֵּר. אֲלֵא הוֹכִיחַ רַב נַחֲמֵן מִסּוּף הַפְּסוּק, שֶׁנִּאֲמַרְהָ בְּרוּחַ הַקּוֹדֵשׁ שֶׁאִף שֶׁלֹּא יוֹכְלוּ לְקִיּוֹם הַמִּצְוּוֹת בִּימֵי הַפּוּרִים, 'זְכוֹרִים' לֹא יִסּוּף מֵהֶם. ד. הַטַּעַם שֶׁחִילְקוּ אֵת הַפּוּרִים לְשְׁנֵי יָמִים וְלֹא הַקְּדִימוּ אֵת מַעֲלַת הַמוֹקְפִין בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

וַיֵּשׁ לֹאמֹר, שֶׁהַכְּתוּב אֹמֵר (דברים יג, יח) 'שְׁמְעוּ וְתַחֲי נַפְשְׁכֶם', וְאָמְרוּ ז'ל (שמו"ר כז, ט), שֶׁהַכֵּל תִּלְוֵי בָּאוֹן, מִי שֶׁמָּטָה אֲזוֹנוֹ לְשִׁמְעַ דְּבַרֵי תוֹרָה וְתוֹכַחֹת, יֵשׁ לוֹ חַיִּים, 'אֲזוֹן שִׁמְעַת תּוֹכַחַת חַיִּים' וְכו' (משלי טו, לא), וְהִנֵּה יִשְׂרָאֵל עַד זְמַן הַמָּוָה,

וְשׁוֹרְפִים אוֹתוֹ וְכו'. וְעוֹד, בַּמִּדְרָשׁ (הובא בבית יוסף שם), 'תִּמְחָה אֶת זְכַר עַמְלָק' (דברים כה, יט), אֶפְלוּ מִן הָעַצִּים וּמִן הָאֲבָנִים. וְאִם צְרִיךְ לְמַחֹת אֶת שְׁמוֹ, לְמָה אוֹכְלִים אוֹתוֹ, וְהַכְּתִיב (דברים יג, יח) 'וְלֹא יִדְבַק בְּיָרֵךְ מְאוּמָה מִן הַחֶרֶם'.

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

'אזני המן' על שבגרותו הטו ישראל אוזן לקבל את התורה וַיֵּשׁ לֹאמֹר - ליישב המנהג, על פי מה שֶׁהַכְּתוּב (ישעיה נה, יג) אֹמֵר 'שְׁמְעוּ וְתַחֲי נַפְשְׁכֶם', וְאָמְרוּ חַכְמֵינוּ ז"ל במדרש (שמו"ר כז, ט) ^{כו}, שֶׁהַכֵּל תִּלְוֵי בָּאוֹן, מִי שֶׁמָּטָה אֲזוֹנוֹ לְשִׁמְעַ דְּבַרֵי תוֹרָה וְתוֹכַחֹת, יֵשׁ לוֹ חַיִּים, ועל כן כתוב (משלי טו, לא) 'אֲזוֹן שִׁמְעַת תּוֹכַחַת חַיִּים בְּקֶרֶב חַכְמִים תִּלְוֵן' ^{כז} - האוזן השומעת תוכחת החכמים, ראויה היא לשכון בין החכמים. ועל כן נקראה התוכחה 'תוכחת חיים', על שם שהיא מביאה חיים לשומעיהם דרך האוזן.

עוֹשִׂים צוֹרַת הַמָּוָה וְשׁוֹרְפִים אוֹתוֹ וְכו'. וְעוֹד כתוב בַּמִּדְרָשׁ (הובא בבית יוסף שם) 'תִּמְחָה אֶת זְכַר עַמְלָק' (דברים כה, יט) ^{טו} - אֶפְלוּ מִן הָעַצִּים וּמִן הָאֲבָנִים - שאפילו אם היה שמו של עמלק כתוב על איזה עץ או על איזה אבן, מצוה למחקו ולמחותו. וְאִם צְרִיךְ לְמַחֹת אֶת שְׁמוֹ שֶׁל הַמָּוָה וְעַמְלָק, לְמָה אוֹכְלִים אוֹתוֹ, וְהַכְּתִיב (דברים יג, יח) ^{טז} 'וְלֹא יִדְבַק בְּיָרֵךְ מְאוּמָה מִן הַחֶרֶם', שיש ללמוד מפסוק זה, שכל דבר שהוחרם, אסור ליהנות ממנו אפילו בשעה שמבערים אותו מן העולם ^{טז}.

ציונים ומקורות

נִשְׁבַּע לְאַבְתְּיָךְ. נט. הנה מפסוק זה למדו שאסור ליהנות מעבודה זרה אפילו בשעת ביעורו (עין פסחים מח, א; רמב"ם הלכות עבודה זרה פ"ז ה"ב). ונראה שרבינו הביא כאן פסוק זה בדרך מליצה, לומר שדבר שאנו מצוים להחרימו לאבדו, כגון עמלק והמן, אין לנו ליהנות ממנו אפילו בשעת איבודו, ועל כן מקשה רבינו, היאך עושים אזני המן שהוא זכר לרשע שצריכים למחותו ואוכלים אותו, שנמצא שכאילו נהנים ממנו בשעה שמאבדים אותו. ס. לשון הפסוק, 'הִטּוֹ אֲזַנְּכֶם וּלְכוּ אֵלַי שְׁמְעוּ וְתַחֲי נַפְשְׁכֶם וְאַכְרַתָּה לְכֶם בְּרִית עוֹלָם חֲסֵדֵי יְיָ הַנְּאֻמִּים'. סא. לשון המדרש, דבר אחר, 'שמעו דבר ה' (ירמיה ב, ד), הלא הוא דכתיב 'שמעו ותחי נפשכם', היאך חביבים ישראל שהוא מפתה אותם, אמר להם, אם יפול אדם מראש הגג, כל גופו לוקה, והרופא נכנס אצלו ונותן לו רטייה בראשו, וכן בידי וכן ברגליו ובכל אבריו, נמצא כולו רטויה. אני איני כך, אלא רמ"ח אברים באדם הזה והאוזן אחד מהם, וכל הגוף מלוכלך בעבירות והאוזן שומעת וכל הגוף מקבל חיים 'שמעו ותחי נפשכם', לכך אמר 'שמעו דבר ה' בית יעקב. וכן אתה מוצא ביתרו, שעל ידי שמיעה זכה לחיים. סב. במדרש הנ"ל לא הובא פסוק זה,

כתב הערוך (ערך שוור), מנהג בבבל ועילם, כל הבחורים עושין צורה כדמות המן קודם פורים, ותולין אותה על גגותיהן (ד' וה' ימים, ובימי פורים עושין מדורה ותולין את הצורה לתוכה ועומדים סביבה ומזמרים, ויש להם טבעת תלויה בתוך האש שתולין בה את הצורה, וקופצין מצד האש לצד אחר, וזו הטבעת מיקרי משוורתא דפוריא (סנהדרין סד, ב) וכו'. נז. לשון הפסוק, 'וְהָיָה בְּהִנִּיחַ ה' אֱלוֹהֶיךָ לְךָ מִכָּל אִיבֶיךָ מִסְבִּיב בְּאַרְצְךָ אֲשֶׁר ה' אֱלוֹהֶיךָ נָתַן לְךָ נַחְלָה לְרִשְׁתָּהּ תִּמְחָה אֶת זְכַר עַמְלָק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם לֹא תִשְׁכַּח'. אמנם זה לשון הבית יוסף, כתוב בארחות חיים (הלכות מגילה אות מא), כשמזכיר הקורא שם המן ובניו, מנשין התינוקות תלונים או בלוחות עץ שבידם וכותב בהם שם המן ובניו, ועל ידי הניקוש הם נמחקים, ולמנהג הזה יש שורש בהגדה, דאמרינן (שמות יז, יד) 'כי מחה אמחה את זכר עמלק' אפילו מעל העצים ומעל האבנים, לכן אין להלעיג על המנהגים כי לא לחנם נקבעו, והמנהג הזה נוהגים בצרפת ובפרובינציא, ונותנים טעם על שם 'ושם רשעים ירקב' (משלי יז, ז), עכ"ל. נח. לשון הפסוק, 'וְלֹא יִדְבַק בְּיָרֵךְ מְאוּמָה מִן הַחֶרֶם לְמַעַן יִשׁוּב ה' מִחֵרוֹן אָפוֹ וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים וְרַחֲמֵךְ וְהִרְבֶּךְ בְּאֲשֶׁר

וְהַטַּעַם שֶׁכֵּל הַמוֹעֲדוֹת בְּטָלִים, וַיְמִי הַפּוֹרִים אֵינִם בְּטָלִים, לְפִי שֶׁכֵּל הַמוֹעֲדִים אָנוּ אוֹמְרִים 'זָכַר לַיְצִיאַת מִצְרַיִם', חוּץ מִפּוֹרִים, וַיְצִיאַת מִצְרַיִם גּוֹפָה תְּהֵא טְפִלָּה לְעֵתִיד לְבָא, לְפִיכָּד הַמוֹעֲדִים הַרּוֹמְזִים אֵלֶיהָ, יִהְיוּ גַם הֵם טְפִלִּים. מַה שְּׂאִין בֶּן פּוֹרִים, שְׂלֵא נֶאֱמַר בּו זָכַר לַיְצִיאַת מִצְרַיִם, יִהְיֶה עֶקֶר יוֹתֵר מֵהֶם.

לֹא רָצוּ לְנִטּוֹת אֶזְנֵן לְקַבֵּל עֲלֵיהֶם עַל תּוֹרָה, וּבִימֵי הַמֶּן נָטוּ אֶזְנֵן וְקַבְּלוּ עֲלֵיהֶם, וְהָיָה זֶה לְטוֹב לָהֶם. וְאִם בֶּן, אֵלֹו הָאֲזֹנִים מְתוּקִים שְׂאָנוּ עוֹשִׂים, אֵינִם אֲזֹנִים שֶׁל הַמֶּן מִמֶּשׁ, רַק הָאֲזֹנִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׂגָרָם הַמֶּן שְׂיִטּוּ אֶזְנֵן לְתוֹרָה, וּמִנְהַג שֶׁל יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה הִיא, תּוֹרָה הִיא מִמֶּשׁ.

זרע שְׂמִשׁוֹן הַמְּבַאָר

וכן אין לתמוה שהם טעונים שריפה, כיון שאינם זכר להמֶן שהוא מזרע עמלק, אלא שנקרא 'אוזני המֶן' משום שעל ידו נגרם שיטו ישראל אוזניהם לתורה.

המועדות יתבטלו כיון שהם לזכר יציאת מצרים שהיא טפילה לנסים של לעתיד, מה שאין כן פורים

וְהַטַּעַם שֶׁכֵּל הַמוֹעֲדוֹת יִהְיוּ בְּטָלִים לְעֵתִיד לְבָא, וְאֵילוּ יְמֵי הַפּוֹרִים אֵינִם בְּטָלִים לְעוֹלָם, הוּא לְפִי שֶׁכֵּל הַמוֹעֲדִים אָנוּ אוֹמְרִים בְּתַפִּילָּה וּבְקִירוֹשׁ, שֶׁהֵם 'זָכַר לַיְצִיאַת מִצְרַיִם', חוּץ מִפּוֹרִים, וַיְצִיאַת מִצְרַיִם גּוֹפָה תְּהֵא טְפִלָּה לְעֵתִיד לְבָא לְהַנִּסִּים שֶׁל הַגְּאוּלָּה הַעֲתִידָה (בְּרַכּוֹת יב, ב), לְפִיכָּד הַמוֹעֲדִים הַרּוֹמְזִים אֵלֶיהָ, יִהְיוּ גַם הֵם טְפִלִּים, אִף שְׁחִיבִים הוּא מִן הַתּוֹרָה.

מַה שְּׂאִין בֶּן פּוֹרִים, שְׂלֵא נֶאֱמַר בּו זָכַר לַיְצִיאַת מִצְרַיִם, יִהְיֶה הוּא עֶקֶר יוֹתֵר מֵהֶם, שֶׁהֵלָא אֵינּוּ תְלוּי בִיְצִיאַת מִצְרַיִם, וּמִמִּילָא אֵינּוּ נַעֲשֶׂה טַפֵּל אֵלֶיהָ.¹⁰

וְהִנֵּה, יִשְׂרָאֵל עַד הַמֶּן שֶׁל הַמֶּן, לֹא רָצוּ לְנִטּוֹת אֶזְנֵן לְקַבֵּל עֲלֵיהֶם עַל תּוֹרָה, שְׁבַחֲרָה סִינִי לֹא קִיבְלוּ מִרְצוֹן אֵלָּא מִחַמַּת כַּפִּיהָ, וּבִימֵי הַמֶּן נָטוּ אֶזְנֵן וְקַבְּלוּ עֲלֵיהֶם אֵת הַתּוֹרָה מִרְצוֹן, וְהָיָה זֶה לְטוֹב לָהֶם, שֶׁעַל יְדֵי כֵן זָכוּ לְחַיִּים. וְאִם בֶּן, אֵלֹו הָאֲזֹנִים מְתוּקִים שְׂאָנוּ עוֹשִׂים, אֵינִם אֲזֹנִים שֶׁל הַמֶּן מִמֶּשׁ, רַק הָאֲזֹנִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׂגָרָם הַמֶּן - עַל יְדֵי גְזִירוֹתָיו, שְׂיִטּוּ אֶזְנֵן לְתוֹרָה. וּמִנְהַג שֶׁל יִשְׂרָאֵל, תּוֹרָה הִיא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב הַקַּדְמוֹנִים¹⁰ בְּמַעֲלַת הַמְּנַהֵג, שֶׁהוּא כְּאֵילוּ שְׁנַכְתַּב בְּתוֹרָה לְנַהֵג כֵּךְ, וַיִּשׁ לְרַמּוֹז בְּצַחֲוֹת לְשׁוֹן זֶה, שְׁמַתָּאִים לְמַנְהַג אֲכִילַת אוֹזְנֵי הַמֶּן, שֶׁהַמְּנַהֵג הַזֶּה תּוֹרָה הִיא מִמֶּשׁ, דִּהֵינּוּ שְׁמַרְמֵז עַל קַבְּלַת הַתּוֹרָה מֵאֵהָבָה בִּימֵי הַפּוֹרִים.

ובזה מיושב, שלכך עושים אותם מתוקים מפני שהם רומזים לאזניהם של ישראל שהטו אותם לקבל התורה מרצון. ולכך עושים דווקא האזנים ולא איבר אחר.

ציונים ומקורות

להמהר"ל (בהקדמה, ובפרק ג פסוק ז). וראה מה שכתב באורחות צדיקים (שער השמחה), 'צריך לשמוח בשבתות וימים טובים ופורים, כי כולם זכר ליציאת מצרים, ולזכר הניסים שהפליא עם בחיוריו, ומשמע קצת שאף פורים הוא זכר ליציאת מצרים, אמנם אפשר שכוונתו בזה רק על השבתות ויו"ט.

סמוך לדרשה שהביא רבינו מקודם. אך ראה בשערי תשובה לרבינו יונה (ש"ב אות יב) שהביא מקודם פסוק זה, ובסמוך לזה הביא הדרשה מהמדרש הנ"ל. סג. ראה רשב"א (ר"ה לב, ב ד"ה מאי שנא) 'ומנהגן של ישראל תורה היא'. וכן באורחות חיים (יו"ד הלכות מילה עמוד י'). סד. וכדברי רבינו כתב באור חדש

ברוכים הבאים

השיעור המרכזי הקבוע והותיק בספר
הקדוש והמסוגל 'זרע שמשון'

בבית המדרש סטריקוב
רחוב דוד 32 ירושלים

מתקיים כל יום חמישי
בשעה 8:00 בערב

"ביותר יש נחת לנשמת הצדיק מהלמוד ברבינו"

הצטרפו והיוושעו

בימי הפורים המסוגלים
השתתפו בהוצאות ותזכו לישועות

02-80-80-500 * 347-496-5657

כולם זוכים!!!

'קול זרע שמשון'

ארץ ישראל 02-80-80-600

ארה"ב 716-229-4808

לונדון 0333-300-2515

ניתן להקדיש שיצורים לזכות לברכה ולעילוי נשמת

הכנה לימי הפורים

זרע שמשון

מגילת אסתר
המבואר

לומדים זרע שמשון
ורואים ישועות

הספר שמחולל פלאות. אלפים נושעו בהבטחתו.

zera277@gmail.com 347-496-5657 * 02-80-80-500